

Különjelentés

Állami támogatás válság idején

Gyorsan sor került válaszingykedésekre, de hiányosságok vannak a bizottsági nyomon követésben, és az Unió iparpolitikai célkitűzéseit nem támogatja egységes keretrendszer



EURÓPAI
SZÁMVEVŐSZÉK

Tartalomjegyzék

| | Bekezdés |
|---|----------|
| Összefoglaló | I–X |
| Bevezetés | 01–20 |
| Verseny és állami támogatások az Unió belső piacán | 01–02 |
| Szerepkörök és felelősségi körök az állami támogatások ellenőrzésében | 03–10 |
| A Bizottság iránymutatásban értelmezi az állami támogatásokra vonatkozó jogi keretet | 11–12 |
| A Covid19-világjárványhoz és az Ukrajna elleni orosz invázióhoz kapcsolódó első ideiglenes válságkeretek | 13–16 |
| Az európai zöld megállapodáshoz és más iparpolitikai célkitűzésekhez kapcsolódó 2023. évi ideiglenes válság- és átállási keret | 17–20 |
| Az ellenőrzés hatóköre és módszere | 21–26 |
| Észrevételek | 27–109 |
| A Bizottság gyorsan elfogadta az ideiglenes kereteket, de az állami támogatások célba juttatásának feltételeit nem mindig határozták meg pontosan | 27–40 |
| Az első két ideiglenes válságkeret gyors bizottsági elfogadásának köszönhetően a tagállamok haladéktalanul intézkedhettek | 27–31 |
| Az állami támogatás nem összpontosít kellő mértékben a leginkább érintett vállalkozásokra | 32–40 |
| A Bizottság gyorsan végezte a válsággal összefüggésben nyújtott állami támogatási esetek felülvizsgálatát, de ehhez kevés információ állt rendelkezésére a tagállamok által elfogadott intézkedésekről | 41–55 |
| A Covid19-járvány kitörésétől kezdve jelentősen megnőtt az állami támogatásra vonatkozó bizottsági határozatok száma | 41 |
| A Bizottság egy hónapon belül értékelte az első két ideiglenes válságkeret alapján bejelentett nemzeti támogatási programok többségét | 42–45 |

| | |
|--|---------|
| A Bizottság gyakran nem ismerte a tagállamok által az ideiglenes válságkeretek értelmében végrehajtott intézkedések részleteit, különösen az „átfogó programok” esetében | 46–50 |
| A válsággal összefüggésben nyújtott állami támogatás szabályainak való megfelelés tagállami ellenőrzései nagyrészt a kedvezményezettek önbevallásán alapultak | 51–55 |
| A Bizottság a válságok idején csökkentette az állami támogatási programok nyomon követését, és még nem értékelte, hogy milyen hatással voltak az ideiglenes keretek a versenyre | 56–67 |
| Noha 2020 óta jelentős mértékben nőttek az állami támogatási kiadások, a Bizottság kevésbé követi nyomon az állami támogatásokat | 56–62 |
| A Bizottság még nem értékelte az első két válságkeret keretében elfogadott intézkedések belső piaci versenyre gyakorolt hatását | 63–67 |
| A tagállamok által az ideiglenes keretszabályok alapján nyújtott támogatás kevesebb volt a jóváhagyott összegeknél, de a beszámolás nem megbízható | 68–89 |
| Az adatok tanúsága szerint a válsággal összefüggésben nyújtott állami támogatási kiadások jelentősen elmaradtak az eredetileg jóváhagyott összegektől | 69–73 |
| A Bizottság nem rendelkezik megbízható adatokkal a tagállamok által a válsággal kapcsolatban nyújtott összes állami támogatásról, valamint a gazdasági ágazatok vagy a vállalkozások mérete szerinti adatokkal | 74–80 |
| A Bizottság és néhány tagállam nem biztosított kellő átláthatóságot az állami támogatások kedvezményezettjeivel kapcsolatban | 81–89 |
| Következtetések az európai zöld megállapodást és más iparpolitikai célkitűzéseket elősegítő állami támogatásokra vonatkozó különböző jelenlegi keretekben és iránymutatásokban | 90–109 |
| Az állami támogatások egyre inkább iparpolitikai célkitűzések elérését támogatják | 90–92 |
| Az állami támogatási szabályok további kiigazításából adódó összetett keretrendszerek nem mindig egységeseek, illetve gazdasági elemzés által alátámasztottak | 93–98 |
| A Bizottság nem értékelte kellőképpen az ideiglenes válság- és átállási keret szükségességét, sem annak lehetséges hatását | 99–109 |
| Következtetések és ajánlások | 110–116 |

Mellékletek

I. melléklet. – Az állami támogatásra vonatkozó uniós jogi és orientációs keret

II. melléklet. – Az állami támogatások ellenőrzésére vonatkozó ideiglenes válságkeretek főbb jellemzői

III. melléklet. – A fellendülést és átállást támogató állami támogatási iránymutatások összehasonlítása

Rövidítések

Glosszárium

A Bizottság válaszai

Időrendi áttekintés

Ellenőrző csoport

Összefoglaló

I Mind a Covid19-világjárvány, mind Oroszország Ukrajna elleni inváziója súlyos hatást gyakorolt az uniós gazdaságra, és rávilágított a globális értékláncok kölcsönös függőségére. A felmerülő gazdasági zavarok kezelése, valamint annak lehetővé tétele érdekében, hogy a tagállamok gyorsan nyújthassanak állami támogatást, a Bizottság 2020 és 2023 között ideiglenes keretszabályozást fogadott el az állami támogatásokra nézve. A válsággal összefüggésben nyújtott nemzeti állami támogatási intézkedéseknek teljesíteniük kell e szabályozás konkrét feltételeit és követelményeit ahhoz, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés értelmében összeegyeztethetők legyenek a belső piaccal.

II Jelentésünk célja, hogy jövőbeli válságok alkalmával eredményesebben lehessen felügyelni az állami támogatásokat, és hogy a jövőben egységesebben működjön az állami támogatások keretrendszere. Értékeljük, mennyire volt a Bizottság eredményes abban, hogy alkalmassá tegye az állami támogatások uniós keretrendszerét a közelmúlt válságainak kezelésére, hogy vizsgálja és nyomon kövesse a válsággal összefüggésben nyújtott állami támogatásokat, valamint hogy értékelje e keretrendszernek a belső piaci versenyre gyakorolt hatását. Megvizsgáltuk azt is, hogy az európai zöld megállapodás és más iparpolitikai célkitűzések támogatása tekintetében egységes volt-e az állami támogatásokra vonatkozó keretrendszer.

III Általános következtetésünk szerint az állami támogatásokra vonatkozó ideiglenes keretek elfogadásával a Bizottság gyorsan reagált arra, hogy a tagállamoknak kezelniük kellett a Covid19-világjárvány kitörése, illetve az Oroszország Ukrajna elleni inváziója és folyamatban lévő háborúja nyomán fellépő gazdasági zavarokat. A Bizottság azonban kevésbé mérte fel a támogatási intézkedéseket, és még le kell küzdenie egyes nehézségeket, hogy nyomon tudja követni a tagállamok által bevezetett állami támogatási intézkedéseket és fel tudja mérni azoknak a belső piaci versenyre gyakorolt hatását.

IV Az állami támogatásokra vonatkozó ideiglenes válságkeretek lehetővé tették, hogy a tagállamok gyorsan, közös elvek szerint alakíthassák ki az állami támogatási intézkedéseket, és minden eddiginél több ilyen támogatást nyújthassanak. A Bizottság azonban nem tudott a keretszabályok elfogadása előtt gazdasági értékeléseket végezni annak biztosítására, hogy a támogatás a szükséges minimumra korlátozódjon. Míg a Covid19-re vonatkozó ideiglenes keret nem irányult kellően a válság által leginkább érintett vállalkozásokra, Oroszország Ukrajna elleni invázióját követően a Bizottság megfelelő célkitűzések és kritériumok meghatározásával biztosította, hogy a

támogatási intézkedések ténylegesen a válság által érintett vállalkozásokat célozzák meg. Megállapítottuk azonban, hogy a REPowerEU-t követően elfogadott módosítások potenciálisan fokozhatták az indokolatlan piaci torzulások kockázatát.

V Az ideiglenes válságkeretek bevezetésével a Bizottság egyszerűsítette esetértékelési eljárásait. Noha az állami támogatási kiadások a válság előtti mintegy 120 milliárd euróról 2020-ban és 2021-ben több mint 320 milliárd, 2022-ben pedig közel 230 milliárd euróra nőttek, mégis kevés információ áll rendelkezésre a végrehajtott intézkedésekről. Hiányosságokat állapítottunk meg a tagállami kontrollmechanizmusok terén is. Eközben a válságok idején a Bizottság csökkentette az állami támogatások nyomon követését.

VI A Bizottság még nem értékelte, hogy milyen hatást gyakoroltak az első válságkeretek keretében elfogadott intézkedések a belső piaci versenyre, pedig ez tanulságokkal szolgált volna arra nézve, hogyan lehet a jövőben – a versenytorzulás minimalizálása mellett – célzottabb intézkedéseket kialakítani.

VII Az állami támogatások felhasználásáról szóló beszámolás során a Bizottság a tagállamok által szolgáltatott adatokra támaszkodik. Mivel nem mindegyik tagállam tett eleget a jogszabályban előírt beszámolási kötelezettségének, a megbízható adatok hiánya akadályozta a Bizottságot abban, hogy értékelje az ideiglenes válságkeretek eredményességét, valamint azt, hogy az állami támogatás mennyire segítette elő az Unió iparpolitikai célkitűzéseinek elérését.

VIII A Bizottság javított a szabályokon annak érdekében, hogy jobb és idősebb információk álljanak rendelkezésre a közpénzek elköltésére vonatkozóan, és hogy a vállalkozások ellenőrizhessék a versenytársaiknak nyújtott támogatás jogszerűségét. Ugyanakkor továbbra sem eléggé átlátható, hogy ki részesül állami támogatásban.

IX Egyre gyakoribb, hogy állami támogatást használnak fel olyan iparpolitikai célkitűzések elérésének támogatására, mint az Unió stratégiai függetlenségének fokozása és a klímasemleges gazdaságra való átállás, ám az állami támogatásokra vonatkozó keretrendszerek jelenleg összetettek és sokfélék, szabályaik nem mindig egységesek. Ezenkívül a Bizottság nem értékelte kellőképpen azt sem, hogy szükséges-e, illetve milyen lehetséges hatással jár egy olyan új ideiglenes válság- és átállási keret, amelyet a klímasemleges gazdaságra való átállás szempontjából kulcsfontosságú ágazatokban a beruházások további gyorsítása érdekében vezetnének be. Ha az állami támogatásnyújtás módja tagállamonként eltér egymástól, az hátráltathatja a belső piac eredményes működését. A Bizottságnak foglalkoznia kell ezzel a kockázattal.

X E következtetések alapján az alábbiakat javasoljuk a Bizottságnak:

- erősítse meg az állami támogatási programok értékelését és nyomon követését;
- értékelje, hogy a válsággal összefüggésben nyújtott segélyek milyen hatást gyakorolnak a versenyre;
- fokozza az állami támogatások átláthatóságát és javítsa az állami támogatásokra vonatkozó beszámolást;
- elemezze alaposabban, hogy szükséges-e állami támogatással ösztönözni az uniós iparpolitikai célkitűzések teljesítését, és ennek megfelelően egyszerűsítse az állami támogatásra vonatkozó szabályozást.

Bevezetés

Verseny és állami támogatások az Unió belső piacán

01 Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) támogatja a vállalkozások közötti tisztességes versenyt az Unió belső piacán. Az olyan vállalat, amelynek egy kormányzat állami támogatás formájában kedvez, például egy új gyártóüzem megépítésének szubvencionálásával, az előnyhöz jut versenytársaival szemben. Ezért az Unióban általában tilos a tagállamok által vagy állami forrásból nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése révén torzíthatja a versenyt és befolyásolhatja az Unión belüli kereskedelmet¹.

02 Ugyanakkor bizonyos körülmények között az állami beavatkozás kívánatos vagy akár szükséges is lehet. Az EUMSZ ezért több olyan szakpolitikai célkitűzést sorol fel, amelyek esetében a támogatást a belső piaccal összeegyeztethetőnek kell vagy lehet tekinteni². Ilyenek például a gazdaságilag hátrányos helyzetű uniós régiók fejlődésének támogatására, a természeti katasztrófák vagy rendkívüli események által okozott károk helyreállítására, valamely tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavarok orvoslására, illetve a gazdaság bizonyos tevékenységei vagy területei fejlődésének elősegítésére nyújtott támogatások, amennyiben nem befolyásolják annyira hátrányosan a kereskedelmi feltételeket, hogy az már ellentétes lenne az Unió közös érdekeivel.

Szerepkörök és felelősségi körök az állami támogatások ellenőrzésében

03 A versenypolitikának szerves részét képezi az állami támogatások kezelése. Az EUMSZ értelmében a tagállamoknak bizonyítaniuk kell, hogy az adott állami beavatkozásra szükség van. Például ha az állami támogatás olyan érdemi fejlődést eredményezhet, amelyet a piac önmagában nem tud megvalósítani, a támogatásnak a kitűzött cél elérésére alkalmas szakpolitikai eszköznek kell lennie, azt a lehető legkisebb piaci torzulás mellett kell alkalmazni, és összege nagyságának arányosnak kell lennie.

¹ Az EUMSZ 107. cikke.

² Az EUMSZ 107. cikkének (2) és (3) bekezdése.

04 Az Unióban a Bizottság feladata, hogy az adott tagállamokkal együttműködve folyamatosan felülvizsgálja a tagállamokban nyújtott állami támogatásokat³. Általános szabályként a tagállamoknak hivatalosan értesíteniük kell a Bizottságot állami támogatás nyújtására vagy módosítására irányuló szándékukról. A Bizottság ezt követően előzetesen értékeli, hogy a tervezett támogatás összeegyeztethető-e a belső piaccal. A bejelentési folyamat vagy hivatalos jóváhagyó határozattal zárul – amennyiben a támogatás a belső piaccal összeegyeztethetőnek minősül –, vagy kétségek felmerülése esetén hivatalos vizsgálati eljárást megindító határozat születik. Ha a támogatás összeegyeztethetetlennek minősül, akkor ez utóbbi végső soron a támogatás tilalmához vezethet. A tagállamok a Bizottság jóváhagyását megelőzően nem hajthatnak végre támogatási intézkedést: a Bizottságnak meg kell erősítenie, hogy a javasolt intézkedések összeegyeztethetők, vagyis jogszerűek és szabályszerűek is.

05 Az EUMSZ értelmében a Bizottságnak nyomon kell követnie az állami támogatásokat a tagállamokban, és lépéseket kell tennie a potenciálisan jogellenes támogatások eseteinek feltárására. A Bizottság hatáskörrel rendelkezik arra, hogy vizsgálatokat indítson, és felkérje a tagállamokat az összeegyeztethetetlen állami támogatások visszafizettetésére. Az Európai Unió Bírósága valamennyi határozatot és az azok alapjául szolgáló bizottsági értékeléseket felülvizsgálhatja.

06 A tagállamok felelősek azért, hogy a nemzeti állami támogatási programokat az állami támogatásokra vonatkozó uniós szabályokkal összhangban alakítsák ki. Biztosítaniuk kell, hogy közigazgatási szerveik a Bizottság határozatainak megfelelően nyújtsanak támogatást a vállalkozásoknak. A tagállamoknak évente be kell számolniuk a Bizottságnak a folyósított állami támogatásokról⁴. A közpénzfelhasználás jobb elszámoltathatósága és átláthatósága érdekében közzé kell tenniük információkat a támogatás kedvezményezettjeiről és az azok számára nyújtott támogatásról is. Ezen információk révén az egyes vállalkozások azt is megtudhatják, hogy versenytársaik nem részesültek-e jogtalanul állami támogatásban.

07 Bizonyos állami támogatásokat nem kell bejelenteni a Bizottságnak, például az azon kategóriák valamelyikébe tartozókat, amely kategóriákat a Bizottság az általános csoportmentességi rendelet alapján az EUMSZ-szel általánosságban összeegyeztethetőnek nyilvánított⁵. Ilyen többek között a hátrányos helyzetű régióknak vagy kis- és középvállalkozásoknak (kkv-k) nyújtott támogatás, amennyiben

³ Az EUMSZ 108. cikke.

⁴ A 794/2004/EK bizottsági rendelet 5. és 6. cikke.

⁵ A Bizottság 651/2014/EU rendelete.

megfelel bizonyos feltételeknek. A bizonyos küszöbértéket meg nem haladó („csekély összegű”⁶) támogatásra nem terjed ki az állami támogatások ellenőrzése, mivel úgy tekinthető, hogy az ilyen nem befolyásolja a tagállamok közötti kereskedelmet, és nem torzítja ténylegesen vagy potenciálisan a versenyt.

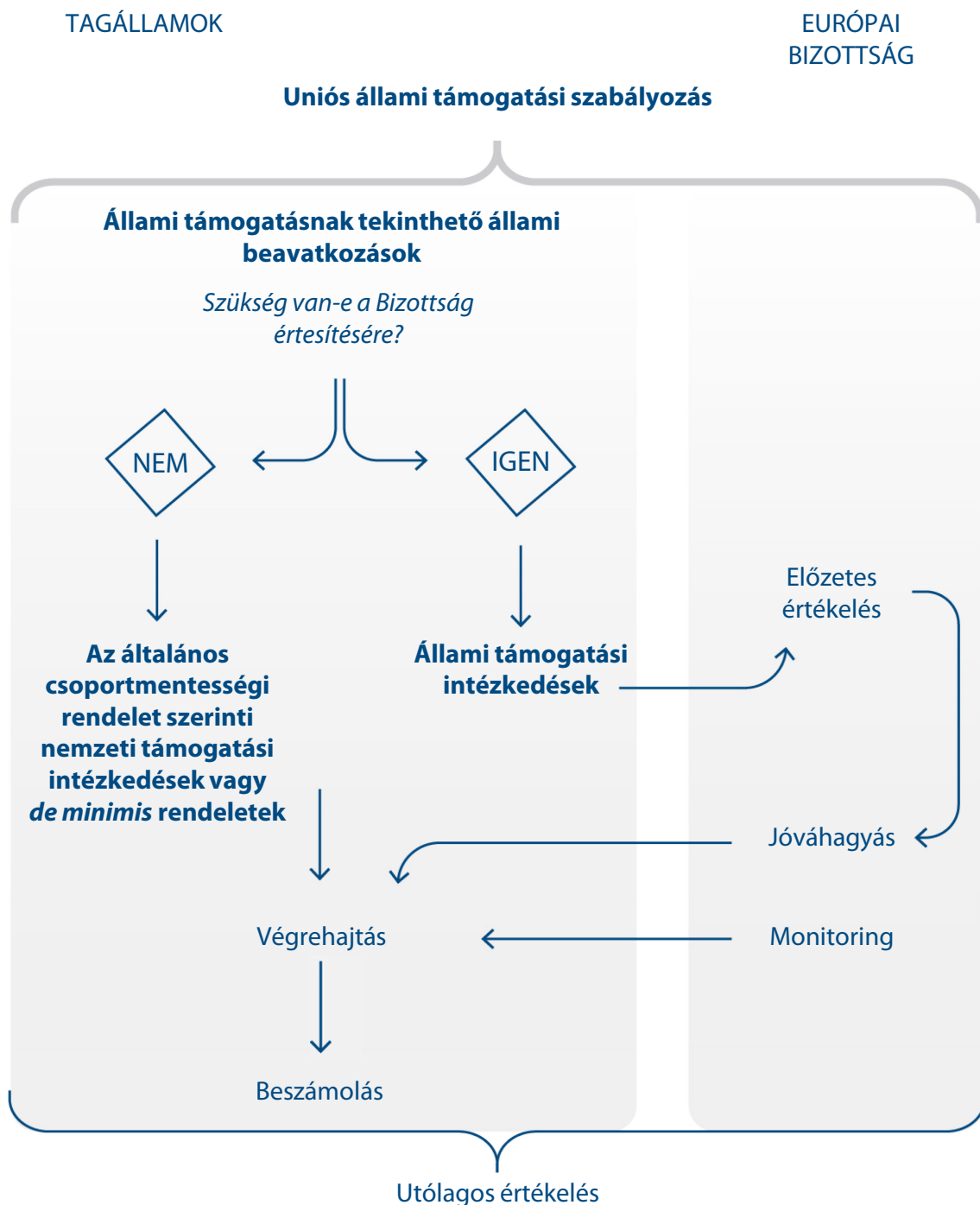
08 Az **állami támogatások éves eredménytáblájában** a Bizottság összesített adatokat közöl az állami támogatási kiadásokról az állami támogatási politika fő célkitűzései mentén (kultúra; foglalkoztatás; környezetvédelem, többek között energiamegtakarítás; regionális fejlesztés; kutatás-fejlesztés, többek között innováció; a gazdaságban bekövetkezett komoly zavarok kiküszöbölése stb.).

09 Végezetül: a bizonyos küszöbértéket meghaladó állami támogatások esetében a tagállamoknak utólagos értékeléseket kell végezniük a jövőbeli programok kialakításának javítása érdekében, hogy azok kevésbé torzító hatásúak és eredményesebbek lehessenek, és segíteniük kell a Bizottságot jobb állami támogatási szabályok kialakításában.

10 Az állami támogatások ellenőrzésének különböző aspektusait az **1. ábra** mutatja be.

⁶ A Bizottság (EU) 2023/2831 rendelete.

1. ábra. Az állami támogatások ellenőrzésének folyamata



Forrás: Európai Számvevőszék.

A Bizottság iránymutatásban értelmezi az állami támogatásokra vonatkozó jogi keretet

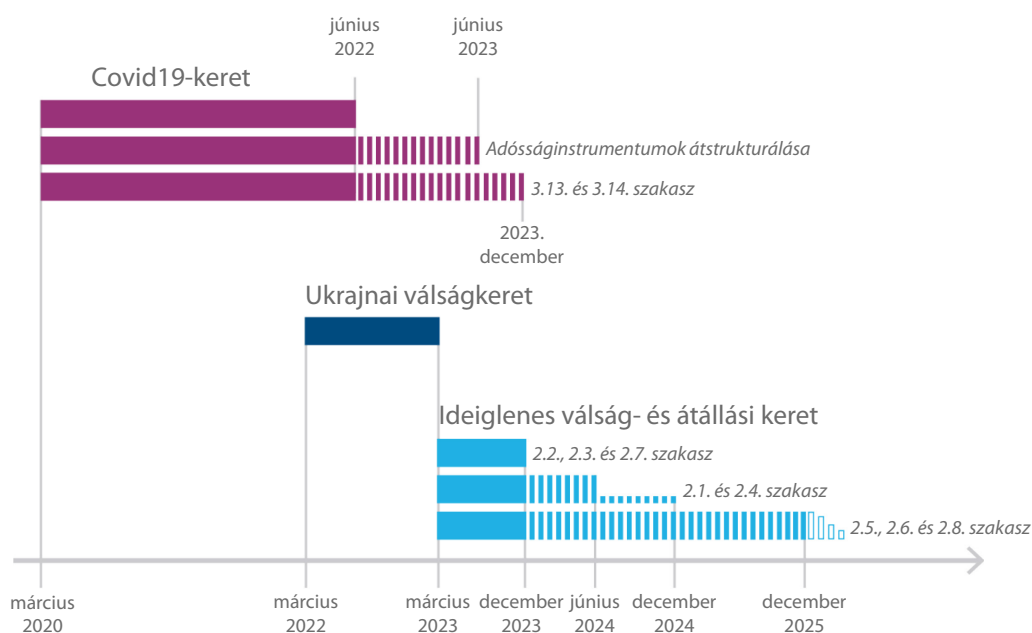
11 Az EUMSZ és a másodlagos jog által meghatározott jogi kereten belül (lásd például: **06.** bekezdés) a Bizottság széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik az állami támogatási intézkedések értékelése és az állami támogatásokra vonatkozó uniós szabályok érvényesítése terén: többek között gazdasági és társadalmi értékeléseket végezhet. E mérlegelési jogkör gyakorlása érdekében a Bizottság iránymutatásokat és közleményeket fogadhat el („puha” jog), amelyek meghatározzák, hogyan értékeli egy intézkedés összeegyeztethetőségét az állami támogatási szabályokkal.

12 A Bizottságot kötik az általa elfogadott iránymutatások és közlemények, amennyiben azok nem térnek el az EUMSZ szabályaitól. Ezen iránymutatások célja nem az, hogy változtassanak a hatályos jogszabályokon, hanem hogy csökkentsék a Bizottság és a tagállamok adminisztratív terheit, felgyorsítsák a jóváhagyási eljárásokat, és fokozzák a jogbiztonságot a jogi keret bizottsági értelmezésére nézve. Az **I. melléklet** áttekintést nyújt az állami támogatásokra vonatkozó uniós jogi és iránymutatási keretről.

A Covid19-világjárványhoz és az Ukrajna elleni orosz invázióhoz kapcsolódó első ideiglenes válságkeretek

13 A Bizottság az állami támogatásokra vonatkozóan három ideiglenes válságkeretet fogadott el: először a Covid19-világjárvány 2020. márciusi kitörésekor, majd az Ukrajna elleni 2022. februári orosz invázióra adott válaszul, végül a klímasemleges gazdaságra való átállás támogatása érdekében. Ezek az iránymutatások azt célozták, hogy a fellépő gazdasági zavarok kezelése érdekében a tagállamok gyorsan oda tudják ítélni az ilyen támogatásokat (lásd: **2. ábra**). E keretek főbb jellemzőit a **II. melléklet** ismerteti.

2. ábra. Az állami támogatások ellenőrzésére vonatkozó ideiglenes válságkeretek



Megjegyzés: A keretrendszer egyes szakaszai különböző időpontokban járnak/jártak le.

Forrás: Európai Számvevőszék.

14 2020. március 19-én a Bizottság elfogadta az első **ideiglenes keretet**⁷ („Covid19-keret”), elismerve, hogy a Covid19 súlyos visszaeséssel fenyegeti az uniós gazdaság egészét. A tagállamok így a lehető legrugalmasabban, az állami támogatásra vonatkozó szabályok alapján nyújthattak támogatást⁸, azon felül, hogy az EUMSZ alapján már más lehetőségek is rendelkezésükre álltak, hogy a világjárvány által közvetlenül okozott gazdasági károkért kártalanítsanak egyes vállalatokat vagy ágazatokat⁹. Elfogadását követően a Covid19-keretet hét alkalommal bővítették, illetve módosították¹⁰; az 2022. június 30-ig maradt hatályban, bizonyos, 2023 végéig alkalmazandó kivételekkel.

⁷ A gazdaságnak a jelenlegi Covid19-járvánnyal összefüggésben való támogatása céljából tett állami támogatási intézkedésekre vonatkozó ideiglenes keret; [2020/C 91 I/01](#).

⁸ Az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének b) pontja.

⁹ Az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja.

¹⁰ [C\(2020\) 2215](#), 2020.4.3., [C\(2020\) 3156](#), 2020.5.8., [C\(2020\) 4509](#) 2020.6.29, [C\(2020\) 7127](#), 2020.10.13., [C\(2021\) 564](#), 2021.1.28., [C\(2021\) 8442](#), 2021.11.18., és [C/2022/7902](#), 2022.10.28.

15 A Bizottság 2022. március 23-án **ideiglenes válságkeretet**¹¹ („ukrán válságkeret”) fogadott el, amelynek révén a tagállamok korlátozott összegű támogatást nyújthatnak az orosz invázió vagy a szankciók és ellenszankciók által közvetlenül érintett vállalkozásoknak, biztosítani tudják, hogy a vállalkozások elegendő likviditással rendelkezzenek, és kompenzálni tudják őket a szokatlanul magas gáz- és villamosenergia-árak által okozott többletköltségeikért. 2022 júliusában a Bizottság módosította az ukrajnai válságkeretet annak érdekében, hogy a REPowerEU tervvel összhangban csökkentse az Unió orosz fosszilis tüzelőanyagoktól való függőségét, lehetővé téve a megújuló energia, az energiatárolás, a megújuló hő és az ipari termelési folyamatok dekarbonizációjának ideiglenes támogatását¹². 2022. októberi második módosítását¹³ követően az ukrajnai válságkeret 2023. március 9-ig maradt hatályban.

16 Mindkét keretrendszer tartalmazott olyan konkrét feltételeket és követelményeket, amelyeket a tagállamok állami támogatási intézkedéseinek teljesíteniük kellett ahhoz, hogy összeegyeztethetők legyenek az EUMSZ vonatkozó rendelkezéseivel. Ilyen volt például az egyes vállalkozásoknak nyújtható tagállami támogatás összegének korlátozása, a már a válság előtt nehéz helyzetben lévő vállalkozások korlátozott támogathatósága, valamint az arra vonatkozó biztosítékok, hogy az esetlegesen hitelintézetek vagy pénzügyi intézmények útján nyújtott közvetett támogatásokból minél több jusson el a kedvezményezettekhez.

Az európai zöld megállapodáshoz és más iparpolitikai célkitűzésekhez kapcsolódó 2023. évi ideiglenes válság- és átállási keret

17 Az EUMSZ értelmében az Uniónak és a tagállamoknak biztosítaniuk kell, például a strukturális változások felgyorsítása vagy az Unió ipari potenciáljának jobb kiaknázása révén, hogy rendelkezésre álljanak az Unió ipari versenyképességéhez szükséges feltételek¹⁴. Mind a Covid19-világjárvány, mind az ukrajnai háború súlyos hatást gyakorolt az uniós gazdaságra, és rávilágított a globális értékláncok kölcsönös függőségére. A válságok megmutatták a globális integrációban részt vevő, jól működő

¹¹ Állami támogatási intézkedésekre vonatkozó ideiglenes válságkezelési keret a gazdaságnak Oroszország Ukrajna elleni agresszióját követő támogatása céljából; [2022/C 131 I/01](#).

¹² [C\(2022\) 5342](#), 2022.7.20.

¹³ [C\(2022\) 7945](#), 2022.10.28.

¹⁴ Az EUMSZ 173. cikke.

belső piac kritikus szerepét és a – számos területen harmadik országokból származó behozataltól függő – Unió stratégiai autonómiájának fontosságát¹⁵. Az európai vállalatok a világpiacon számos más ország – többek között Kína, Japán és az Egyesült Államok – államilag támogatott vállalataival versenyeznek. 2022-ben például az Egyesült Államok az infláció csökkentéséről szóló jogszabályt fogadott el: ez a belföldi energiatermelésbe történő beruházásoknak kedvező, jelentős állami támogatási csomag torzíthatja a nemzetközi versenyt¹⁶.

18 2022 februárjában a Bizottság felülvizsgálta a környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokra vonatkozó szabályokat, és elfogadott egy új [iránymutatást az éghajlatvédelmi, környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról \(CEEAG\)](#). Az iránymutatás igyekezett tükrözni az [európai zöld megállapodás](#) szakpolitikai célkitűzéseit, és lehetővé tette, hogy a tagállamok támogassák a vállalkozásokat termelési folyamataik dekarbonizációjában és környezetbarátabb technológiák bevezetésében. A Bizottság továbbá módosította az általános csoportmentességi rendeletet a zöld és digitális átállás támogatásának megkönnyítése és felgyorsítása érdekében¹⁷, és megerősítette a közös európai érdeket szolgáló fontos projektekre vonatkozó állami támogatási iránymutatásokat (IPCEI iránymutatások)¹⁸, mivel várakozása szerint ezek a projektek elősegítik a gazdasági fellendülést, a munkahelyteremtést és az uniós ipar versenyképességét. Az iránymutatások támogatták az európai iparstratégia végrehajtását¹⁹, amelynek célja a belső piac és az Unió stratégiai autonómiájának megerősítése, valamint az uniós ipar zöld és digitális átállásának felgyorsítása. A stratégia a fő uniós célkitűzések elérése szempontjából releváns területként határozza meg többek között a félvezetők, az akkumulátorok és a hidrogén iparágát, illetve ágazatát.

¹⁵ Európai Bizottság, *EU strategic dependencies and capacities: second stage of in-depth reviews*, 2022.

¹⁶ Lásd: [101.](#) bekezdés.

¹⁷ A Bizottság (EU) [2023/1315](#) rendelete.

¹⁸ [2021/C 528/02](#) közlemény: „A közös európai érdeket szolgáló fontos projektek végrehajtását előmozdítani hivatott állami támogatások belső piaccal való összeegyeztethetőségének elemzési kritériumai”.

¹⁹ Közlemények, [COM\(2020\) 102](#): „Új európai iparstratégia” és [COM\(2021\) 350](#): „A 2020. évi új iparstratégia frissítése: Erősebb egységes piac kiépítése Európa fellendülése érdekében”.

19 2023. március 9-én a Bizottság a [zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari tervének](#)²⁰ (a „nettó zéró” technológiák uniós gyártási kapacitásának növelésére irányuló stratégia) részeként **ideiglenes válság- és átállási keret**²¹ fogadott el. A cél az volt, hogy ezekben az ágazatokban tovább gyorsítsák és egyszerűsítsék az állami támogatások jóváhagyási eljárásait, korlátozva ugyanakkor a belső piac torzulásait és elkerülve az esetleg abból adódó nagyobb regionális egyenlőtlenségeket, hogy az egyes tagállamoknak eltérő a pénzügyi kapacitásuk. Ez a keret egyrészt meghosszabbította az ukrajnai válságkeret néhány fő elemét (lásd: [15. bekezdés](#)), másrészt bevezetett 2025. december 31-ig alkalmazandó új intézkedéseket is a klímasemleges gazdaságra való átállás szempontjából alapvető ágazatokba történő beruházások további felgyorsítása érdekében (lásd: [1. háttérmagyarázat](#)).

²⁰ [COM\(2023\) 62](#) közlemény: „A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv: a nulla nettó kibocsátás kora”.

²¹ [2023/C 101/03](#) közlemény: „Az állami támogatásokra vonatkozó, az Ukrajna elleni orosz agresszióval összefüggésben a gazdaság támogatását célzó ideiglenes válság- és átállási keret”.

1. háttérmagyarázat

A klímasemleges gazdaság gyorsabb megvalósítása a válság- és átállási keret révén

A klímasemleges gazdaságra való átállást támogató válság- és átállási keretnek köszönhetően a tagállamok:

- fel tudják gyorsítani a megújuló energia alkalmazását és az ilyen energia tárolásának terjesztését,
- támogatni tudják az ipari termelési folyamatok dekarbonizációját,
- beruházási támogatást tudnak nyújtani stratégiai berendezések (akkumulátorok, napelemek, szélturbinák, hőszivattyúk, elektrolizátorok és a szén-dioxid-leválasztást és -tárolást szolgáló berendezések) gyártásához, illetve állami támogatással tudják segíteni a kulcsfontosságú alkatrészek gyártását, valamint a releváns kritikus fontosságú nyersanyagok előállítását és újrafeldolgozását.

A támogatás nem haladhat meg bizonyos határértékeket, de a hátrányos helyzetű régiókban („támogatott térségek”) a Bizottság magasabb támogatási szinteket és magasabb maximális támogatási felső határokat engedélyez. Kivételes esetekben, az átállás szempontjából stratégiai fontosságú ágazatokban a tagállamok magasabb szintű támogatást nyújthatnak egyes vállalkozásoknak, amennyiben fennáll annak valós kockázata, hogy máskülönben a beruházásokat Európán kívülre telepítik át („kiegyenlítő támogatás”).

20 A Jacques Delors Intézet elnöke, Enrico Letta 2024 áprilisában jelentést nyújtott be az Európai Tanács kérésére, *Much more than a market* („Jóval több, mint piac”) címmel. A jelentés konkrét javaslatokkal járul hozzá az egységes piac jövőjével kapcsolatos gondolkodáshoz. Kiemeli, hogy amikor a közelmúlt válságaira reagálva fokozatosan lazultak az állami támogatás feltételei, az segített enyhíteni a reálgazdaságra gyakorolt negatív hatásokat, ám ugyanakkor torzította a versenyt. A jelentés szerint egyensúlyt kell teremteni az állami támogatási szabályok nemzeti szintű szigorúbb érvényesítése, az uniós szintű finanszírozási támogatás fokozatos kiterjesztése és az uniós iparpolitika európaiabb megközelítése között, biztosítva ugyanakkor, hogy az egyenlő versenyfeltételeket nem veszélyeztetik káros támogatások.

Az ellenőrzés hatóköre és módszere

21 Ellenőrzésünk azt vizsgálja, mennyire volt eredményes a Bizottság abban, hogy kiigazítsa az állami támogatásokra vonatkozó uniós keretrendszert a közelmúlt válságainak kezelése és a fenntartható helyreállítás támogatása érdekében, hogy értékelje és nyomon kövesse a válsággal összefüggésben nyújtott állami támogatásokat, valamint hogy vizsgálja azoknak a belső piaci versenyre gyakorolt hatását. Megvizsgáltuk, hogy a Bizottság:

- eredményesen igazította-e ki az állami támogatásokra vonatkozó keretrendszert ahhoz, hogy a tagállamok gyorsan tudják orvosolni a válságok gazdasági hatásait, valamint azt, hogy ez elősegítette-e a támogatások célzott elosztását;
- kellő időben és megbízható információk alapján vizsgálta-e felül a válsággal összefüggésben nyújtott állami támogatás eseteit;
- eredményesen követte-e nyomon a válsággal összefüggésben nyújtott állami támogatások végrehajtását, és kellő időben értékelte-e azok hatását;
- megbízható adatokat szerzett-e a tagállamoktól a nyújtott állami támogatások összegére vonatkozóan;
- biztosította-e az átláthatóságot azt illetően, hogy ki részesült állami támogatásban;
- egységes állami támogatási keretrendszert terjesztett-e elő az európai zöld megállapodás és más iparpolitikai célkitűzések támogatására.

22 Az ellenőrzés céljára:

- felülvizsgáltuk az ideiglenes válságkereteket, amelyeket a Bizottság a nemzeti állami támogatási intézkedések jóváhagyására hozott létre a Covid19-világjárvány 2020-as kitörése és az Ukrajna elleni 2022-es orosz invázió óta;
- elemeztünk egy 30, válsággal összefüggésben nyújtott állami támogatási bejelentésből álló mintát, amely bejelentéseket a Bizottság 2020 márciusa és 2023 júniusa között hagyott jóvá;
- megvizsgáltuk, hogy milyen információk és erőforrások állnak a Bizottság rendelkezésére ahhoz, hogy azonosítsa és nyomon kövesse a válsággal összefüggésben nyújtott állami támogatásra vonatkozó szabályok megsértését.

23 Főszabályként úgy választottuk meg a mintánkat, hogy annak középpontjában a bizottsági jóváhagyás időpontjában tervbe vett jelentősebb támogatási költségvetések álljanak. Felkerestük Németországot, Franciaországot, Hollandiát és Lengyelországot, és információkat gyűjtöttünk arról, hogy a nemzeti közigazgatások hogyan biztosították állami támogatásuk e szabályoknak való megfelelését, valamint hogy megbízható információkat szolgáltatottak-e a Bizottságnak az állami támogatási kiadásokról. Azért ezeket a tagállamokat választottuk ki, mert jelentős összegű állami támogatást folyósítottak a válságkeretek kapcsán, és mert releváns állami támogatási intézkedéseket hoztak az uniós iparpolitikán belül.

24 Bár korábban is végeztünk az állami támogatásokkal kapcsolatos ellenőrzési munkát, azok a jelentések vagy nem a jelenlegi helyzetről szólnak²², vagy olyan külön területeken tárgyalják az állami támogatásra vonatkozó szabályok érvényesülését, mint a kohéziós politika vagy a pénzügyi intézmények²³. Tekintettel arra, hogy a Bizottság példátlan összegű állami támogatásokat hagyott jóvá a Covid19 nyomán, illetve az Oroszország Ukrajna elleni inváziója nyomán fellépő gazdasági zavarok kiküszöbölésére, sürgősen naprakész és átfogó vizsgálatokra van szükség.

25 A közelmúltban már más, az akkumulátorokról²⁴ és a megújuló hidrogénről²⁵ szóló jelentéseinkben is kiemeltük, hogy az uniós iparpolitikai célkitűzések elérésében nagy a jelentősége az állami támogatási szabályoknak. A Bizottság felügyeleti szerepét összetettebbé tette, hogy számos tagállam úgy döntött: jelentős összegű állami támogatással segíti elő a gazdasági fellendülést, a stratégiai autonómia megteremtését és az átmenetet a klímasemleges ipar felé.

26 Várakozásunk szerint jelentésünk elősegíti majd az állami támogatások eredményesebb felügyeletét jövőbeli válságok alkalmával, valamint azt, hogy a jövőben egységesebben működjön az állami támogatások keretrendszere.

²² 15/2011. sz. különjelentés.

²³ 24/2016. és 21/2020. sz. különjelentés.

²⁴ 15/2023. sz. különjelentés.

²⁵ 11/2024. sz. különjelentés.

Észrevételek

A Bizottság gyorsan elfogadta az ideiglenes kereteket, de az állami támogatások célba juttatásának feltételeit nem mindig határozták meg pontosan

Az első két ideiglenes válságkeret gyors bizottsági elfogadásának köszönhetően a tagállamok haladéktalanul intézkedhettek

27 Jelentős gazdasági zavarok esetén a tagállamoknak képesnek kell lenniük arra, hogy haladéktalanul fellépjenek gazdaságuk támogatása és a vállalkozásoknak okozott gazdasági károk korlátozása érdekében. Ezért értékeltük, hogy a Bizottság a Covid19-járvány kitörését és az Ukrajna elleni orosz inváziót követően milyen gyorsan terjesztette elő ideiglenes válságkereteit, és hogy elegendő konzultációra került-e sor a tagállamokkal, mielőtt a Bizottság elfogadta ezt a két válságkeretet.

28 2020. március 11-én az Egészségügyi Világszervezet (WHO) világjárványnak nyilvánította a Covid19-járványt. Röviddel ezután a tagállamok számos üzleti tevékenység lezárását rendelték el a Covid19 továbbterjedésének megfékezése érdekében. A tagállamok különböző formákban pénzügyi támogatással segítették a vállalkozásokat, hogy azok át tudják vészelni a kijárási korlátozások nyomán fellépő gazdasági zavarokat. Mivel ezen intézkedések jelentős része állami támogatásnak minősül, azokat a Bizottságnak az EUMSZ értelmében egyedileg jóvá kellett hagynia, kivéve, ha azok már meglévő mentességek hatálya alá tartoztak (lásd: [06.](#) bekezdés).

29 A Bizottság a WHO nyilatkozata után 8 nappal ideiglenes keretet fogadott el a Covid19 idején hozható állami támogatási intézkedésekre vonatkozóan. A Covid19-keret közös kritériumokat határozott meg a tagállamok számára a Covid19-cel kapcsolatos állami támogatási intézkedéseik kialakításához, és kötelezte a Bizottságot, hogy gyorsítsa fel a jóváhagyási eljárásokat. Ilyen körülmények között a Bizottság nem tudott alaposabb gazdasági értékelést végezni a támogatás szükségességéről. Ezenkívül a Bizottság mindössze két napot hagyott a tagállamokkal a kerettervezetről folytatott konzultációra, így azoknak nem jutott idejük arra, hogy részletes elemzést végezzenek. Az ezt követő hónapokban számos módosítás vált szükségessé, hogy lépést lehessen tartani a világjárvány alakulásával és reagálni lehessen a nagyobb rugalmasság iránti tagállami igényekre.

30 2022. március 23-án – körülbelül egy hónappal az Ukrajna elleni orosz inváziót követően – a Bizottság ideiglenes válságkeretet fogadott el az állami támogatási intézkedésekre vonatkozóan. A tagállamoknak 4 nap állt rendelkezésükre, hogy visszajelzést adjanak a kerettervezetről.

31 Megítélésünk szerint a két ideiglenes válságkeret gyors bizottsági elfogadásának köszönhetően a tagállamok haladéktalanul tudtak intézkedni. Ez közös keretet biztosított a nemzeti támogatási intézkedésekhez, jogbiztonságot adott a tagállamoknak, és korlátozta adminisztratív terheiket. A fellépés gyorsasága miatt azonban a tagállamoknak vajmi kevés idejük maradt, hogy visszajelzést adjanak a Bizottságnak.

Az állami támogatás nem összpontosít kellő mértékben a leginkább érintett vállalkozásokra

32 Értékeljük azt is, hogy a Bizottság által meghatározott célkitűzések és kritériumok biztosítják-e, hogy a támogatási intézkedések valóban a Covid19-világjárvány által leginkább érintett vállalkozásokra irányuljanak, ugyanakkor lehetőleg ne torzítsák indokolatlanul a versenyt.

33 A Covid19-keretet azt elismerve vezették be, hogy a Covid19-járvány alatt és után is fenn kell tartani a gazdasági tevékenységet, és hogy a jó gazdasági állapotban lévő vállalkozások is jelentős károkat szenvedhetnek, különösen akkor, ha likviditási helyzetük a válság következtében romlik. A tagállamok többnyire a Covid19-keret azon szakaszait használták fel, amelyek középpontjában a likviditás szükségessége vagy hiánya áll.

34 Azon feltételek között azonban, amelyek mellett a Bizottság a támogatási intézkedéseket a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekintette, általában nem szerepelt olyan kritérium, hogy a támogatásnak likviditási szükségleteket kell kielégítenie. A tagállamoknak azt sem kellett bizonyítaniuk, hogy a vállalkozások likviditási problémáit a Covid19-világjárvány okozta.

35 Súlyos válság esetén indokolt lehet egyszerűsíteni az állami támogatási eljárásokat. A tagállamok így gyorsan tudnak támogatást nyújtani, ami különösen hirtelen és általános gazdasági válsághelyzet esetén fontos. Megállapításunk szerint ugyanakkor a Bizottság nem biztosította, hogy a támogatás a válság által leginkább érintett vállalkozásokra irányuljon, és fellépése olykor túllépett a likviditási hiány

puszta kezelésén. A mintánk részeként megvizsgált rendszerekre két példát ad a **2. háttérmagyarázat.**

2. háttérmagyarázat

A Covid19-keretben működő nemzeti rendszerek beavatkozási logikája: Németország és Hollandia

Németországban a világjárványhoz kapcsolódó támogatásnak jelentős részét tették ki a vállalkozásoknak nyújtott alacsony kamatozású kölcsönök. Az ideiglenes keret 3.1. és 3.3. szakasza alapján végrehajtott szövetségi hitelezési programok esetében a likviditási hiányra hivatkozó vállalkozásoknak nem kellett bizonyítaniuk, hogy a hiány közvetlenül vagy közvetetten kapcsolatba hozható a világjárvánnyal.

Hollandiában az ideiglenes keret 3.1. szakaszában jóváhagyott, a vállalkozások likviditáshiányára irányuló program keretében nyújtottak közvetlen támogatásokat a vállalkozásoknak. A támogatás összege a forgalomkiesés és az állandó költségek nagyságától függött. A vállalkozásoknak nem kellett bizonyítaniuk, hogy az árbevétel-kiesést a Covid19-világjárvány okozta, és az állandó költségekbe beleértették az állóeszközök értékcsökkenését. Az értékcsökkenés figyelembevétele segítheti a vállalkozásokat beruházásaik szinten tartásában, de az értékcsökkenés és a likviditási szükségletek között nincsen közvetlen kapcsolat.

36 Megjegyezzük továbbá, hogy a Németország és Franciaország legfőbb ellenőrző intézményei által közzétett, a Covid19-hez kapcsolódó nemzeti támogatási programokról szóló jelentésekből arra lehet következtetni, hogy egyes ágazatokban az állami támogatás el tudta érni rövid távú célkitűzéseit, bár ez nem feltétlenül állt arányban a vállalkozások által elszenvedett károkkal, illetve a vállalkozások tényleges szükségleteivel, ami azt jelzi, hogy esetleg a szükséges mértéken túl nyújtottak állami támogatást²⁶.

37 A Covid19-kerethez képest az ukrajnai válságkeret célkitűzéseit egyértelműbben határozták meg, hangsúlyt helyezve a likviditástámogatási intézkedésekre. A tagállamok csak az Ukrajna elleni orosz inváziót követően a válság által érintett vállalkozásoknak nyújthattak támogatást, vagy a támogatás összegét a földgáz- és

²⁶ Bundesrechnungshof: *Abschließende Mitteilung an das Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz über die Prüfung Außerordentliche Wirtschaftshilfen (November- und Dezemberhilfe) für das Jahr 2020*; Cour des comptes: *Les prêts garantis par l'état – Une réponse efficace à la crise, un suivi nécessaire.*

villamosenergia-költségek növekedésének függvényében kellett meghatározniuk. A Bizottság azonban egyik ideiglenes válságkeret esetében sem közölt gazdasági indoklást a vállalkozásonkénti maximális támogatási küszöbértékek nagyságára, sem pedig arra nézve, hogyan határozták meg, hogy a válság által különösen súlyosan érintett mely gazdasági ágazatok és alágazatok részesülhetnek magasabb támogatásban.

38 A Bizottság 2022 júliusában módosította az ukrajnai válságkeretet a REPowerEU-val összhangban, amely terv az Unió orosz fosszilis tüzelőanyagoktól való függőségének csökkentésére irányul. A megújuló energiát és az ipari termelési folyamatok dekarbonizációját már az éghajlatvédelmi, környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló iránymutatás (CEEAG)²⁷ keretében is lehetséges volt támogatni, de tekintettel az Ukrajna elleni orosz invázióra, a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a beruházások ideiglenes felgyorsításához három fő egyszerűsítés szükséges:

- el kell törölni azt a CEEAG által általában előírt követelményt, hogy a versenyre gyakorolt hatásokról és a támogatási intézkedések arányosságáról nyilvános konzultációt kell tartani;
- meg kell könnyíteni a versenyztetéses ajánlattételi eljárások nélküli közfinanszírozást, azzal a feltétellel, hogy a kedvezményezettenként nyújtható állami támogatás maximális százalékát („támogatási intenzitás”) nem lépik túl;
- már nem kell alkalmazni az állami támogatások korszerűsítésére vonatkozó csomagban meghatározott valamennyi közös értékelési elvet²⁸; konkrétan a Bizottság a CEEAG-ban előírtakat mellőzve nem értékelné a versenyre gyakorolt lehetséges negatív hatásokat és nem végezne „mérlegelési tesztet” annak ellenőrzésére, hogy az ilyen lépések negatív hatásait ellensúlyozhatják-e pozitív hatások.

²⁷ [2022/C 80/01](#) közlemény: „2022. évi iránymutatás az éghajlatvédelmi, a környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról”.

²⁸ [COM\(2012\) 0209](#) közlemény: Az állami támogatások uniós szabályozásának korszerűsítése; [SWD\(2020\)0257](#): Bizottsági szolgálati munkadokumentum: *Fitness Check of the 2012 State aid modernisation package, railways guidelines and short-term export credit insurance*, 20. o.

39 A CEEAG értelmében a tagállamoknak bizonyítaniuk kellett, hogy támogatásra van szükségük, és hogy a projekt (vagy a programok referenciaprojektje) nem valósulna meg ilyen támogatás nélkül. Az ukrajnai válságkeret módosítását követően a Bizottság általában úgy ítélte meg, hogy a támogatás ösztönző hatással bír (azaz a támogatás nélkül a kedvezményezettek nem hajtanák végre a beruházásokat). Ezt azonban nem támasztotta alá gazdasági elemzés.

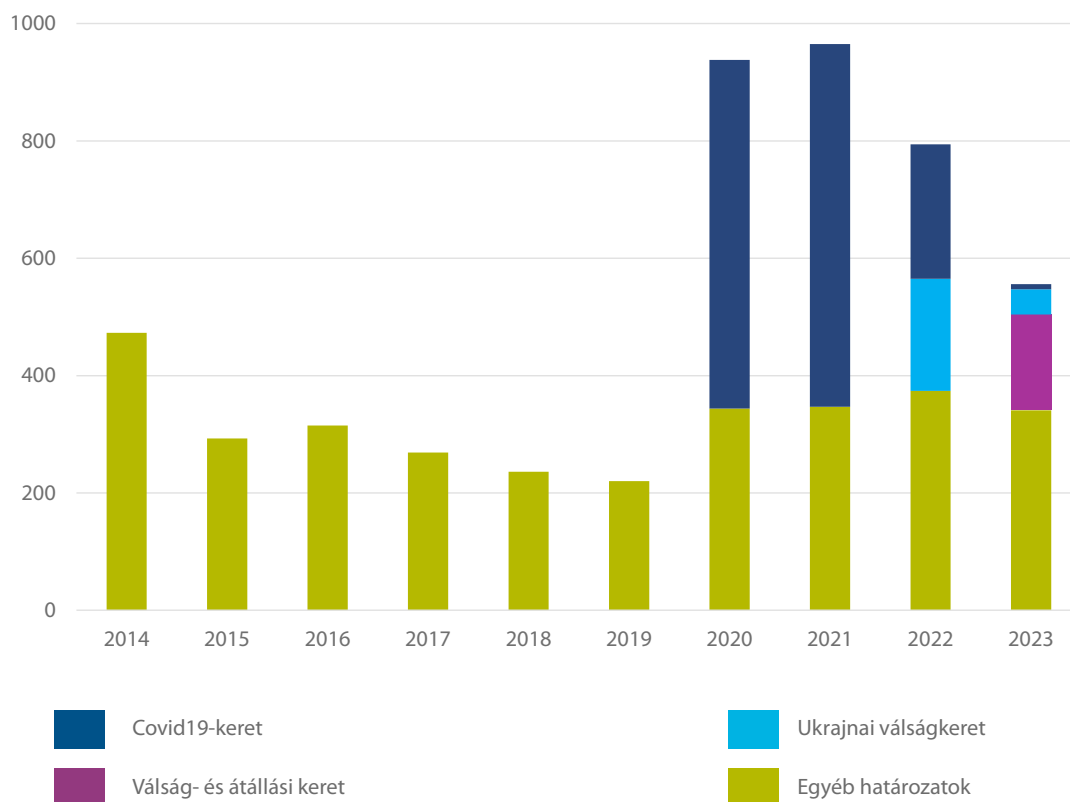
40 Az ukrajnai válságkeret tekintetében megítélésünk szerint a Bizottság megfelelő célkitűzéseket és kritériumokat határozott meg annak biztosítására, hogy a támogatási intézkedések ténylegesen a válság által érintett vállalkozásokra irányuljanak. A REPowerEU nyomán elfogadott későbbi módosítások további egyszerűsítést eredményeztek, felszámolva a piaci torzulások kockázatával szembeni egyes biztosítékokat. Megállapítottuk azt is, hogy a Bizottság a keretszabályok elfogadása előtt nem végzett gazdasági értékeléseket annak biztosítására, hogy a támogatás a szükséges minimumra korlátozódjon, valamint hogy a Covid19-keret nem irányult eléggé a válság által leginkább érintett vállalkozásokra.

A Bizottság gyorsan végezte a válsággal összefüggésben nyújtott állami támogatási esetek felülvizsgálatát, de ehhez kevés információ állt rendelkezésére a tagállamok által elfogadott intézkedésekről

A Covid19-járvány kitörésétől kezdve jelentősen megnőtt az állami támogatásra vonatkozó bizottsági határozatok száma

41 A Covid19-világjárvány idején, 2020-ban és 2021-ben az állami támogatásra vonatkozóan elfogadott bizottsági határozatok száma közel megnégyszereződött a 2020 előtti szinthez képest (évi 950, illetve mintegy 250). A növekedés zömmel a Covid19-keret alapján hozott határozatoknak tudható be (évente mintegy 600). 2022-ben az állami támogatásokra vonatkozó határozatok teljes száma mintegy 800-ra csökkent: ezeknek körülbelül felét hozták meg vagy a Covid19-keret, vagy az ukrajnai válságkeret kapcsán. 2023-ban a határozatok száma 600 alá csökkent, és ezek egyharmada kapcsolódott vagy az ukrajnai válságkerethez, vagy a válság- és átállási kerethez (lásd: [3. ábra](#)).

3. ábra. Állami támogatásokra vonatkozó határozatok száma évente, 2014–2023



Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság adatai alapján.

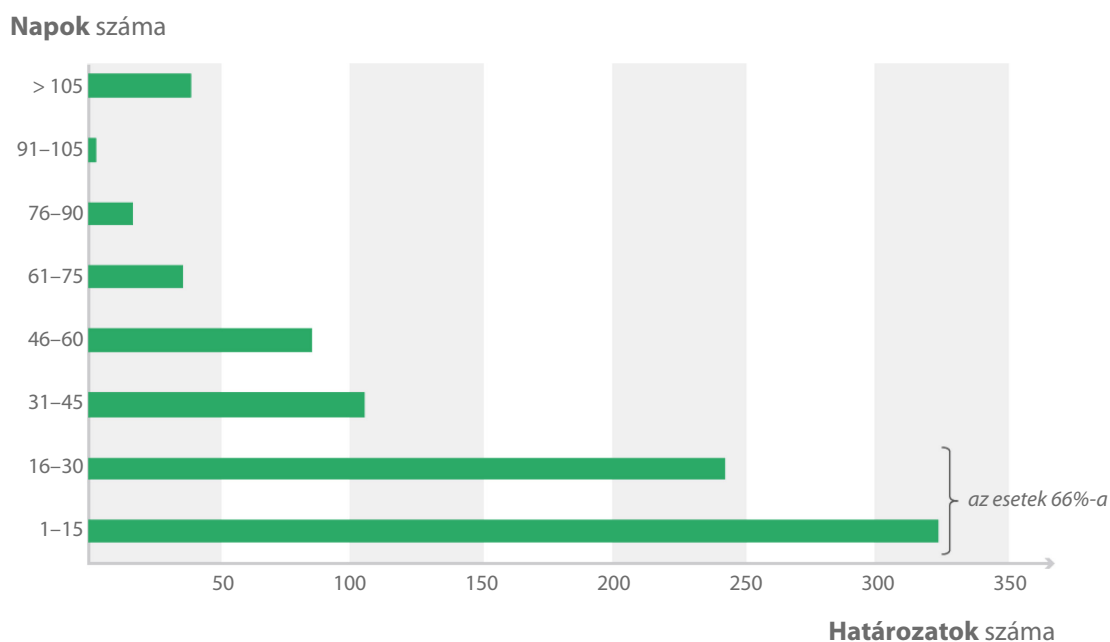
A Bizottság egy hónapon belül értékelte az első két ideiglenes válságkeret alapján bejelentett nemzeti támogatási programok többségét

42 A tagállamoknak be kellett jelenteniük a Bizottságnak a válságkeretek alapján elfogadni szándékozott valamennyi állami támogatási intézkedést, olyan igazoló dokumentumokat is benyújtva, mint a szándékolt intézkedéseket szabályozó nemzeti jogszabály tervezete. A Bizottságnak általában az intézkedésről szóló hiánytalan értesítést követő 2 hónapon belül kell határozatot elfogadnia²⁹. A körülményekre tekintettel a Bizottságnak a lehető leggyorsabban kellett értékelnie és jóváhagynia ezeket az intézkedéseket, kerülve ugyanakkor a verseny indokolatlan torzulását. Megvizsgáltuk, hogy a Bizottság milyen gyorsan végezte el értékeléseit.

²⁹ Az (EU) 2015/1589 tanácsi rendelet 4. cikkének (5) bekezdése.

43 A Bizottság 693 intézkedést hagyott jóvá a Covid19-keret, 157-et pedig az ukrainai válságkeret részeként. A határozatok száma nem tartalmazza ezen intézkedések későbbi módosításait. Az esetek 66%-ában 1 hónapnál kevesebb telt el a tagállamoknak a Bizottsággal való első kapcsolatfelvétele („előzetes bejelentés”) és a hivatalos értesítést követő végleges bizottsági határozat között (lásd: **4. ábra**). Ez más képet mutat, mint a Covid19-hez kapcsolódó, az ideiglenes kereten kívül jóváhagyott támogatási intézkedések értékelésének átlagosan 2,5 hónapja. Mivel a válság- és átállási keretet csak 2023 márciusában fogadták el, és az értékelési eljárások még folyamatban voltak, a válság- és átállási keret alapján hozott határozatok bizottsági értékelési eljárásainak időtartamát nem értékeltük.

4. ábra. A Covid19-re, illetve az ukrán válságkeretre vonatkozó bizottsági értékelés időtartama



Megjegyzés: Beleértve az előzetes értesítéseket, bele nem értve a módosításokról hozott határozatokat.

Forrás: Európai Számvevőszék, bizottsági adatok alapján.

44 Megállapítottuk továbbá, hogy az állami támogatás jóváhagyására irányuló bizottsági határozatok közül csak néhányat támadtak meg az uniós bíróságok előtt, és azok a legtöbb esetben helybenhagyták a határozatokat. A Covid19-korlátozások által különösen sújtott légitársasági ágazatban például a versenytársak azzal az indokkal támadtak meg mind az EUMSZ, mind a Covid19-keret alapján hozott bizottsági határozatokat, hogy a Bizottság nem értékelte megfelelően az eseteket valamennyi releváns szempontból, vagy nem adott indoklást. Megállapításunk szerint 2024 júniusának végéig az Európai Unió Törvényszéke és a Bíróság 26 ügyben hozott ítéletet a légitársaságoknak a Covid19 kapcsán nyújtott állami támogatásról.

A Törvényszék 10 ügyben megsemmisítette a Bizottság határozatait, míg a fennmaradó 16 ügyben helybenhagyta azokat. A Bíróság ez utóbbiak közül hat esetében elutasította az ezt követő fellebbezéseket.

45 Megítélésünk szerint tehát az első két ideiglenes válságkeret elfogadását követően a Bizottságnak sikerült jelentősen lerövidítenie az értékelési eljárást. Az állami támogatást jóváhagyó határozatokat az uniós bíróságok többnyire helybenhagyták.

A Bizottság gyakran nem ismerte a tagállamok által az ideiglenes válságkeretek értelmében végrehajtott intézkedések részleteit, különösen az „átfogó programok” esetében

46 Az ideiglenes válságkeretek értelmében a tagállamoknak bizonyítaniuk kellett, hogy a tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavarok kiküszöbölésére hozott állami támogatási intézkedések szükségesek, megfelelőek és arányosak voltak, és hogy a keret valamennyi feltételének megfeleltek³⁰. Ezért megvizsgáltuk, hogy a bejelentett nemzeti programok és az egyéb alkalmazandó állami támogatási szabályok értékelésekor a Bizottság ellenőrizte-e, hogy az intézkedések megfelelnek-e a keretekben meghatározott kritériumoknak.

47 A Bizottság által jóváhagyott 30, válsággal összefüggésben nyújtott állami támogatási bejelentésből álló mintán végzett elemzésünk alapján megállapítottuk: a Bizottság az értékelése során csupán annyit ellenőrzött, hogy az intézkedések megfelelnek-e, illetve hogy a tagállamok kötelezettséget vállaltak-e a keretrendszernek való megfelelésre. Nem vizsgálta meg azonban a Bizottság az egyes bejelentett programok részleteit, így a támogatásnyújtás nemzeti feltételeit sem. Ezenfelül azt sem értékelte a Bizottság, hogy lehet-e kevésbé torzító eszközökkel nyújtani a támogatást, sem azt, hogy a tagállamok elfogadtak-e már korábban a vállalkozások likviditási szükségleteire irányuló egyéb általános jellegű vagy állami támogatási intézkedéseket. Mivel nem lehetett látni, hogyan alakulnak a válságok, és gyors állami támogatásra volt szükség, a tagállamok gyakran nem tudtak egyértelmű tájékoztatást adni költségvetésükről, és többé-kevésbé önkényes adatokat szolgáltatottak. Az állami támogatásokra vonatkozó szabályok értelmében azonban a Bizottságnak képesnek kell lennie arra, hogy megvizsgálja egy program versenyre gyakorolt hatásait, aminek része a tagállamok által bejelentett költségvetések

³⁰ Lásd: A COVID-19-cel kapcsolatos ideiglenes keret, 19. bekezdés; ukrán válságkeret, 51. bekezdés; válság- és átállási keret, 57. bekezdés.

értékelése. A válságok idején a Bizottság értékelése nem vizsgálta a bejelentett támogatás teljes összegét.

48 Ezzel kapcsolatban észrevételeztük, hogy az egyes tagállamok „átfogó programokról” értesítették a Bizottságot. Ezek számos válságreagálási intézkedésből és gyakran több támogatási eszközből, például vissza nem térítendő támogatásokból, kölcsönökből vagy különböző típusú adókedvezményekből álltak. Ezeknek az intézkedéseknek és eszközöknek meg kellett felelniük az ideiglenes keretnek, de nem lehetett tudni, milyenek a támogatásnyújtás nemzeti feltételei. Az ilyen programok jóváhagyása lehetővé tette, hogy a tagállamok a Bizottság felé való további bejelentés nélkül fogadjanak el számos különböző támogatási intézkedést, ami jelentősen csökkentette az adminisztratív terheket. A Bizottság valamennyi keret kapcsán jóváhagyott ilyen programokat, azzal a feltétellel, hogy a tagállamok elkötelezték magukat az összes kritérium betartása mellett.

49 A Covid19-keret részeként a Bizottságnak átfogó programokat bejelentő számos tagállam egyike volt Németországnak, amely széles körben alkalmazott ilyeneket. Átfogó szövetségi programjait tartalmilag lényegében a Covid19-keretből másolták át, a különböző támogatási intézkedésekre vonatkozó további részletek nélkül. Ezeket aztán a megfelelő nemzeti közigazgatási szinteken kellett kialakítani és elfogadni. Egy ilyen németországi programra a [3.háttérmagyarázat](#) szolgál példával.

3. háttérmagyarázat

Az ún. átfogó programok alkalmazása: egy németországi példa

Németországban a „2020-as kis összegű támogatások” (a Bizottság SA.56790. sz. ügye, beleértve az utódprogramokat is) keretében a nemzeti és regionális hatóságok összesen 231, a Covid19-cel kapcsolatos – különböző támogatási eszközöket, például meghatározott feltételek mellett odaítélt vissza nem térítendő támogatásokat vagy támogatott hiteleket magukban foglaló – támogatási intézkedést fogadtak el, amelyek több mint 90 milliárd euró névleges állami támogatási kiadást képviselnek.

Ezeket az átfogó program részeit képező támogatási intézkedéseket a Bizottság nem értékelte és nem hagyta jóvá, azokat az átfogó programot jóváhagyó bizottsági határozat alapján hajtották végre.

50 Az átfogó programok bejelentéseinek értékelésekor a Bizottság vajmi kevés információval rendelkezett a tagállamok által e programok keretében elfogadott és végrehajtott konkrét támogatási intézkedések jellegére és mértékére nézve.

A Bizottság lényegében csak azzal tudott számolni, hogy a tagállamok megfelelnek a bejelentett programok feltételeinek, amelyekről a Bizottság megállapította, hogy megfelelnek az ideiglenes kereteknek, de az általuk végül bevezetett finanszírozási mechanizmusokról már nem kapott információt. Bár a jóváhagyott átfogó programok pontos száma nem ismeretes, becslésünk szerint az egynél több támogatási eszközre kiterjedő programok teszik ki a Bizottság által jóváhagyott, Covid19-hez kapcsolódó támogatás teljes összegének több mint egyharmadát, vagy valószínűleg ennél is többet, mivel egyes programok ugyan egyetlen támogatási eszközt fednek le, de az számos intézkedésből áll. Véleményünk szerint az átfogó programok tagállamok általi alkalmazása különös kockázatot jelent az állami támogatások bizottsági nyomon követése szempontjából.

A válsággal összefüggésben nyújtott állami támogatás szabályainak való megfelelés tagállami ellenőrzései nagyrészt a kedvezményezettek önbevallásán alapultak

51 Az EUMSZ 108. cikkének (1) bekezdése értelmében a Bizottságnak a tagállamokkal együtt folyamatosan felül kell vizsgálnia az ezekben az államokban létező támogatási rendszereket. Az ideiglenes válságkeretek vállalkozásonként határozták meg a támogatás maximális összegét, és néha összetett támogatáshalmazokat tartalmaztak arra az esetre, ha a vállalkozások ugyanazon, illetve ha eltérő keretfejezetek alapján kaptak támogatást. Az állami támogatások terén a tagállamok és hatóságaik szerepe az, hogy biztosítsák a szabályok betartását, és támogassák a Bizottságot feladatai ellátásában. Az ellenőrzésünk során felkeresett négy tagállam esetében azt vizsgáltuk meg, hogy az érintett tagállami hatóságok bevezettek-e a megfelelés ellenőrzésére szolgáló eszközöket, és hogy ezek eredményesek voltak-e.

52 Míg Hollandiában a válságkezelési támogatásokat többnyire központilag kezelik, a nagyobb tagállamokban számos hatóság vesz részt az állami támogatások kezelésében. Az ellenőrzésünk során felkeresett négy tagállam közül azonban csak Lengyelország rendelkezik központi állami támogatási nyilvántartással. Valamennyi érintett hatóságnak fel kellett töltenie az állami támogatásokra vonatkozó adatokat az odaítélést követő hét napon belül, és más hatóságok fel tudták használni ezeket az adatokat ellenőrzésekhez. Az Unióban nem kötelező az ilyen nyilvántartás, de a tagállamok önkéntes alapon létrehozhatnak ilyet. 2026. január 1-jéig a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy legalább a megítélt csekély összegű támogatásokra vonatkozó információkat nemzeti vagy uniós szintű központi nyilvántartásban rögzítsék, hogy nyomon lehessen követni a csekély összegű támogatásokra vonatkozó felső határokat

betartását³¹. Amikor a támogatásnyújtás során a halmozási szabályok betartását vizsgálták, a német, francia és holland hatóságok központi nyilvántartás híján leginkább a vállalkozások önbevallásaira támaszkodhattak.

53 2020-ban további támogatás állt rendelkezésre az EBB csoport által a Covid19-világjárványra válaszul létrehozott és 22 tagállam által támogatott, 25 milliárd euró összegű Páneurópai Garanciaalapon (PEGF) keresztül. A PEGF-támogatást hozzá lehetett adni a tagállamok által végrehajtott egyéb támogatási intézkedésekhez, bizonyos intézkedések esetében azzal a feltétellel, hogy a hitelek teljes összege nem haladja meg a Covid19-keretben meghatározott felső határokat. A PEGF végső kedvezményezettjeiről azonban csak Lengyelországban volt információjuk a nemzeti hatóságoknak, mivel itt nemzeti szinten egy kiegészítő programot is végrehajtottak. Az általunk felkeresett többi tagállamban az illetékes hatóságok nem rendelkeztek ezzel az információval. Fennáll tehát annak a kockázata, hogy a Páneurópai Garanciaalapon keresztül nyújtott támogatásokat nem vették figyelembe a támogatáshalmozási szabályok alkalmazása során.

54 A Covid19-világjárványra vonatkozó keret alapján nem lehetett támogatást nyújtani olyan vállalkozásoknak, amelyek már a világjárvány előtt, pontosabban 2019. december 31-én is nehéz helyzetben voltak, bár a mikro- és kisvállalkozásokra kivételek vonatkoztak. Az e követelménynek való megfelelés ellenőrzése érdekében a felkeresett tagállamok általában a vállalkozások önbevallásaira támaszkodtak.

55 Megítélésünk szerint a tagállamok nem mindig rendelkeztek eredményes ellenőrzési mechanizmusokkal, és gyakran a kedvezményezettek önbevallására támaszkodtak annak biztosítása érdekében, hogy az állami támogatást az ideiglenes keretszabályok és az intézkedéseket engedélyező bizottsági határozatok feltételeivel összhangban ítéljék oda. Azokban a tagállamokban, ahol számos hatóság vesz részt a támogatásnyújtásban, és nincs központi nyilvántartás az állami támogatásokról, a nemzeti hatóságok nehezen tudtak keresztellenőrzést végezni a támogatáshalmozási szabályok kapcsán.

³¹ Az (EU) [2023/2831](#) bizottsági rendelet 6. cikke.

A Bizottság a válságok idején csökkentette az állami támogatási programok nyomon követését, és még nem értékelte, hogy milyen hatással voltak az ideiglenes keretek a versenyre

Noha 2020 óta jelentős mértékben nőttek az állami támogatási kiadások, a Bizottság kevésbé követi nyomon az állami támogatásokat

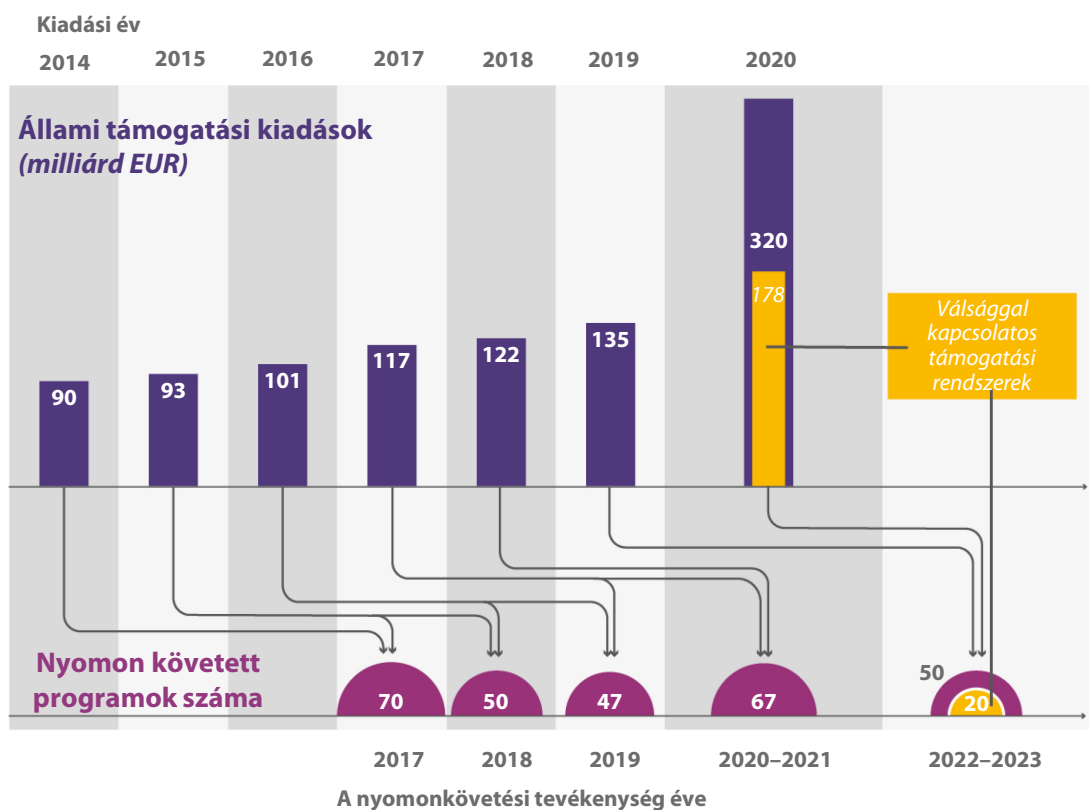
56 Felügyeleti szerepének részeként a Bizottságnak ellenőriznie kell, hogy a tagállamok betartják-e az állami támogatásokra vonatkozó határozatait, köztük a bejelentett költségvetéseket, illetve az állami támogatásokra vonatkozó általános szabályokat (például az általános csoportmentességi rendeletet). A Bizottság ezért rendszeres nyomon követést folytat³² a nyilvánosan hozzáférhető és a piaci szereplőktől kapott információk alapján arról, hogy a tagállamok hogyan alkalmazzák az állami támogatási szabályokat, valamint több támogatási program esetében célzott részletes vizsgálatot végez. A Bizottság eddig kockázatalapú megközelítést alkalmazva választotta ki ezeket a programokat. Megvizsgáltuk, hogyan változott a Bizottság monitoringja az idők során, és hogy az eredmények megfelelőek voltak-e és kellő időben rendelkezésre álltak-e ahhoz, hogy a Bizottság képes legyen alkotni az ideiglenes keretek eredményességéről.

57 2020 óta a Bizottság folyamatosan gyűjti az állami támogatások végrehajtására vonatkozó általános információkat. A nyomon követés azonban nem a be nem jelentett támogatások azonosítására irányul, és nem is úgy alakították ki, hanem a támogatási programok helyes végrehajtását ellenőrzi. Eltekintve attól, hogy az érdekelt feleknek lehetőségük van panaszt benyújtani a feltételezett jogellenes támogatással szemben, a Bizottságnak jelenleg nincs strukturált megközelítése a be nem jelentett támogatások feltárására.

58 2020 előtt a Bizottság évente mintegy 50–70 támogatási programot választott ki részletes vizsgálatra. A bejelentett intézkedések értékelése kapcsán megnövekedett munkateher miatt (lásd: [41.](#) bekezdés) a Bizottság 2020-ban úgy határozott, hogy ideiglenesen, a válság időtartama alatt csak kétfévente végez részletes nyomon követést (lásd: [5. ábra](#)). 2024-ben a Bizottság úgy határozott, hogy visszatér az éves nyomon követéshez.

³² SWD(2020) 0257: Bizottsági szolgálati munkadokumentum: *Fitness Check of the 2012 State aid modernisation package, railways guidelines and short-term export credit insurance*, 37. o.

5. ábra. Éves állami támogatási kiadások (2014–2020) és az ellenőrzött programok száma (2017–2023)



Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság adatai alapján.

59 Ez a változás számos következménnyel járt.

- Több idő (a korábnál egy évvel több) telt el a referenciaidőszaktól a nyomon követés időpontjáig. Ez eleve csökkentette a nyomonkövetési információk hasznosságát a Bizottság számára.

- 2021-ben és 2023-ban is hasonló számú program ellenőrzésére került sor, mint a válság előtt (50 és 70 között), így a Bizottság nyomon követése a válság előtti szintnek mintegy felére csökkent, noha időközben jelentősen nőtt a bejelentett nemzeti programok és támogatások száma.
- A Covid19-keret alapján 2020-ban bejelentett és nyújtott támogatások nyomon követésére csak 2023-ban került sor, de a nyomon követés a válság előtt, 2019-ben nyújtott támogatásokra is kiterjedt. Más szóval a Bizottság nyomonkövetési tevékenysége a Covid19-keret részeként bejelentett és nyújtott támogatásoknak csak egy részére terjedt ki, míg az ukrajnai válságkeret alapján bejelentett támogatásokra egyáltalán nem. Ez is csorbítja a bizottsági nyomon követés alapján alkotható kép teljességét.

60 Amikor megvizsgáltuk a 2022–2023-as nyomonkövetési tevékenységet, megállapítottuk, hogy a Bizottság kockázatértékelése nem volt megfelelően dokumentálva, így nem juthattunk arra a következtetésre, hogy minden potenciális kockázatot szisztematikusan azonosítottak, értékelték és rangsoroltak.

61 A Bizottság minden egyes kiválasztott, részletes felülvizsgálat tárgyát képező program esetében értékelt, hogy a támogatás nyújtására vonatkozó nemzeti jogalapok összhangban vannak-e a programot jóváhagyó határozatával vagy adott esetben a Covid19-kerettel. A Bizottság ellenőrizte az egyedi támogatások egy kis mintáját is. Ezek az ellenőrzések ugyan átfogóak és jól dokumentáltak voltak, ám a kis mintaméret (kiválasztott programonként 8–10 odaítélt támogatás) miatt a Bizottság nem tudott következtetésre jutni arról, hogy a programokat általában az állami támogatási szabályokkal összhangban hajtották-e végre. Amennyiben a támogatást nyújtó hatóságok a vállalkozások önbevallására hagyatkoztak, és nem végeztek további ellenőrzéseket annak megerősítésére, hogy azok megfelelnek-e a támogatáshalmaz szabályoknak, vagy hogy a válság előtt nem voltak nehéz helyzetben, ott a Bizottság sem végzett további ellenőrzést, hanem felkérte a tagállamokat, hogy hozzanak létre mechanizmust az önbevallásban szereplő információk ellenőrzésére.

62 Megítélésünk szerint a Bizottság úgy gyűjtötte és elemezte az általános állami támogatásra vonatkozó információkat, hogy nem összpontosított kellő mértékben a be nem jelentett állami támogatások feltárására. A Bizottság kockázatértékelése révén nem juthattunk arra a következtetésre, hogy minden potenciális kockázatot szisztematikusan azonosítottak, értékelték és rangsoroltak. Az állami támogatások Bizottság általi rendszeres nyomon követésének 2020-as módosításai nyomán csökkent a nemzeti programok lefedettsége és nőtt az időbeli eltolódás. Eddig csak a Covid19-keret első évével tudtak foglalkozni.

A Bizottság még nem értékelte az első két válságkeret keretében elfogadott intézkedések belső piaci versenyre gyakorolt hatását

63 Az állami támogatási szabályok alapján végzett értékelések bizonyítékokkal szolgálnak mind a támogatásnak a kedvezményezettekre gyakorolt közvetlen hatásáról, mind a közvetett hatásokról, például hogy arányos volt-e a támogatás, vagy hogy a belső piac általa okozott torzulásait várhatóan minimálisra csökkentik-e. Az ilyen értékelések eredményeit figyelembe kell venni az új keretrendszerek vagy állami támogatási programok kialakításakor. Ezért megvizsgáltuk, hogy megtette-e a Bizottság a szükséges lépéseket az első két válságkeret belső piaci versenyre gyakorolt hatásának értékelése érdekében.

64 Tagállami értékelés szükséges számos támogatási program, például az általános csoportmentességi rendelet hatálya alá tartozók esetében, amennyiben a program éves támogatási költségvetése meghaladja a 150 millió eurót, valamint a különböző állami támogatási iránymutatások, például az éghajlat-politikai, környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló iránymutatás vagy a kutatáshoz, fejlesztéshez és innovációhoz nyújtott állami támogatások keretrendszere esetében. Az érintett tagállamok általában értékelési tervet készítenek a Bizottság általi jóváhagyásra, figyelembe véve az állami támogatások értékelésének közös módszertanát. Tekintettel azonban a sürgős elfogadás szükségességére, az ideiglenes válságkeretek nem tartalmaztak az értékelésre vonatkozó rendelkezéseket.

65 A felkeresett négy tagállam közül három igyekezett valamennyire megvizsgálni a válsággal összefüggő állami támogatások hatását. Németországban és Hollandiában az érintett minisztériumok 2024-re és 2025-re tervezték a támogatási programok e tekintetben történő értékelését.

66 A Bizottság 2024. júniusig vizsgálatot folytatott a Covid19-hez kapcsolódó állami támogatásoknak a forgalomra gyakorolt hatásáról és a vállalkozások nemteljesítésének valószínűségéről. A vizsgálat következtetése szerint az ilyen támogatások jelentős szerepet játszottak a vállalkozások megsegítésében a válság során³³. A vizsgálat azonban nem terjedt ki a támogatás versenyre gyakorolt hatásaira, például azokban az ágazatokban, ahol potenciálisan nagyobb a torzulás kockázata. Mivel a tagállamokból nem álltak rendelkezésre megbízható adatok, a vizsgálat Spanyolországra, Olaszországra és Lengyelországra korlátozódott, vagyis kimaradtak a legmagasabb

³³ *Study on the effectiveness of COVID-Aid on firms.*

állami támogatási kiadásokat felmutató tagállamok. Az ukrajnai válságkeret hatására nézve a Bizottság még nem tervezett értékelést.

67 Megítélésünk szerint amiatt, hogy az első két ideiglenes válságkeret utólagos értékelése elmaradt, nem vonhattuk le a tanulságokat, hogyan lehet a jövőben a verseny torzulásának minimalizálása mellett célzottabb intézkedéseket kialakítani.

A tagállamok által az ideiglenes keretszabályok alapján nyújtott támogatás kevesebb volt a jóváhagyott összegeknél, de a beszámolás nem megbízható

68 A Bizottság a tagállamokra hagyatkozik, hogy azok időszerű, átfogó és pontos adatokat szolgáltatassanak neki. A tagállamoknak ezért olyan rendszerekkel kell rendelkezniük, amelyek összegyűjtik a támogatást nyújtó hatóságoktól az állami támogatásokkal kapcsolatos releváns információkat. Ezért megvizsgáltuk, hogy a tagállamok szolgáltattak-e ilyen adatokat a Bizottságnak, és hogy az felhasználta-e ezeket a nyomon követéshez és beszámolóhoz. Értékeljük azt is, hogy a Bizottság kellő átláthatóságot biztosított-e a válsággal összefüggésben nyújtott állami támogatások tekintetében, és mennyire eredményesen felügyelte, hogy a tagállamok teljesítik-e az állami támogatásokra vonatkozó átláthatósági kötelezettségeiket.

Az adatok tanúsága szerint a válsággal összefüggésben nyújtott állami támogatási kiadások jelentősen elmaradtak az eredetileg jóváhagyott összegektől

69 A Bizottság szerint a tagállamok 3,05 billió euró összegű állami támogatási intézkedést jelentettek be a Covid19-cel kapcsolatban, és ebből 2,86 billió euró a Covid19-re vonatkozó ideiglenes keret szerinti intézkedésekre vonatkozott. Ezek azonban csak névértékek voltak, és nem feleltek meg a vállalkozásoknak juttatott potenciális előnynek („támogatástartalom”), amely a támogatási eszköz típusától függ. Ez az előny például jelentősen alacsonyabb a visszafizetendő eszközök – például a hitelek –, mint a vissza nem térítendő támogatások esetében.

70 A tagállamok névértéken mintegy 1,1 billió eurós állami támogatási költségvetést jelentettek be a Bizottságnak (ez 472 milliárd eurós támogatástartalomnak felel meg), de a ténylegesen a Covid19-programokra fordított, bejelentett állami támogatási kiadások ennél jóval alacsonyabbak voltak. Az Ukrajna elleni orosz inváziót követő intézkedések esetében 2022 végén hasonló volt a helyzet: a tagállamok több mint

66 milliárd euró névértékű kiadásról számoltak be, ami a bejelentett költségvetésnek mintegy 10%-a (lásd: [1. táblázat](#)).

1. táblázat. Az ideiglenes keretek szerinti bejelentett költségvetések és kiadások (2022 végéig)

(milliárd euró)

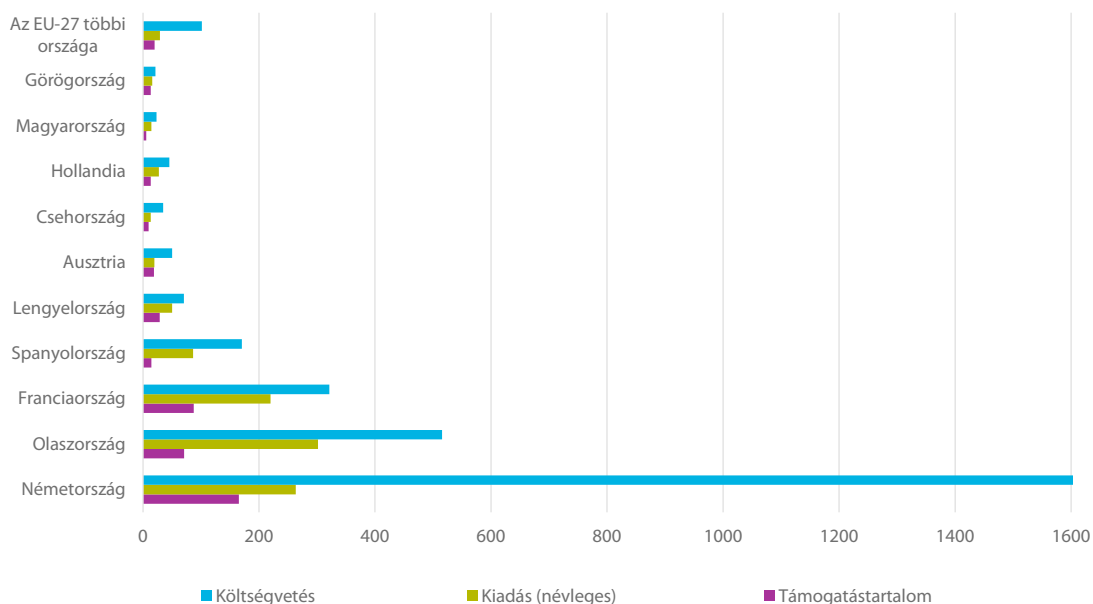
| | Bejelentett költségvetések | Kiadások (névértéken) | Támogatástartalom |
|--------------|----------------------------|-----------------------|-------------------|
| Covid19 | 3 049 | 1 097 | 472 |
| Ukrán válság | 679 | 66 | 39 |

Forrás: 2023. évi állami támogatási eredménytábla.

71 Jelentős eltérések mutatkoztak azonban a tagállamok által bejelentett teljes összegek között. Például a Németország által a Covid19-keretének részeként bejelentett válságintézkedések az EU-27 összes tagállama által bejelentett teljes költségvetés több mint felét tették ki. 2022 végére azonban Németország bejelentett nominális kiadásai az eredetileg bejelentett költségvetések mintegy 15%-át tették ki, amint azt a [6. ábra](#) mutatja.

6. ábra. Covid19: kiadások a 2022 végéig bejelentett költségvetésekhez képest

(milliárd euró)



Forrás: Európai Számvevőszék, a 2023. évi állami támogatási eredménytábla alapján.

72 2022 végéig Németország, Franciaország és Olaszország számolt be a Covid19-keret részeként a legnagyobb összegű állami támogatási kiadásról (lásd: [6. ábra](#)). Ezt azonban gazdaságuk méretével és a Covid19-világjárvány által elszenvedett gazdasági károkkal összefüggésben kell szemlélni. Ennek az összefüggésnek az értékelésére nincsen megbízható módszertan, de a 2022. és 2023. évi állami támogatási eredménytáblájában a Bizottság nagyon hozzávetőleges közelítésként 2020-ban és 2021-ben a kiadásokat a bruttó hazai termékkel (GDP) és a GDP-kiesés mértékével vetette össze, feltételezve, hogy e két év GDP-kiesése szinte teljes egészében a Covid19-világjárványnak volt betudható³⁴. Ezen összevetés szerint Németország, Franciaország és Olaszország nem folyósított szokatlanul magas összegű támogatást (lásd: [7. ábra](#)). Észrevételezzük, hogy a tagállamokra vonatkozó elemzés alapján a Bizottság továbbá arra a következtetésre jutott, hogy a Covid19-válság során elfogadott ideiglenes állami támogatási intézkedések az elszenvedett gazdasági károkhoz képest arányosak és szükségesek voltak. Mivel azonban tagállami szinten a GDP-kiesés és az állami támogatásokra fordított kiadások kevéssé korrelálnak, kérdéses, hogy alapos ágazati szintű elemzés nélkül levonható-e ilyen következtetés.

³⁴ 2023. évi állami támogatási eredménytábla, 286. o.
2022. évi állami támogatási eredménytábla, 43. o.

7. ábra. Állami támogatási kiadások (támogatástartalom) a GDP változásához képest, 2021 végén



Megjegyzés: A GDP-kiesés mértéke (a tényleges GDP és a GDP alakulása közötti különbség) (a 2020. és 2021. évi kiesés összege).

Forrás: Európai Számvevőszék, a 2023. évi állami támogatási eredménytábla, valamint az AMECO adatbázis (hozzáférés dátuma: 2024. május 15.) alapján.

73 Egy az állami támogatási szakpolitikáról szóló 2024. februári tájékoztató³⁵ bizottsági számadatai szerint 2022 márciusa és 2023 júniusának vége között a Bizottság közel 730 milliárd euró összegű állami támogatási intézkedést hagyott jóvá, akár az ukrajnai válságkeret, valamint a válság- és átállási keret, akár közvetlenül az EUMSZ alapján, és a tagállamok névértéken 141 milliárd euró támogatást nyújtottak vállalkozásoknak. A bejelentett támogatások összege tagállamonként jelentősen eltér. Abszolút értékben Németország és Franciaország jelentette be az állami támogatások több mint 70%-át, de mivel egyes intézkedések hatálya még tart, korai lenne következtetéseket levonni a tényleges felhasználásról.

A Bizottság nem rendelkezik megbízható adatokkal a tagállamok által a válsággal kapcsolatban nyújtott összes állami támogatásról, valamint a gazdasági ágazatok vagy a vállalkozások mérete szerinti adatokkal

74 A Bizottság fő beszámolási eszköze az állami támogatási eredménytábla (lásd: [07. bekezdés](#)), amely a tagállamok állami támogatási kiadásokról szóló éves beszámolóin alapul, és célja, hogy átláthatóan és nyilvánosan tájékoztasson az állami támogatások általános helyzetéről és annak a Bizottság által készített összegzéséről³⁶. A beszámolóhoz a tagállamok a Bizottság állami támogatásokra vonatkozó beszámolási eszközét (SARI2) használják.

75 A válsággal kapcsolatos bejelentésekből vett mintánkat illetően az ellenőrző látogatásaink során megállapítottuk, hogy nem minden tagállam szolgáltatott átfogó és pontos adatokat a Bizottságnak az állami támogatásokra vonatkozóan (Németország és Franciaország példáit lásd: [4. háttérmagyarázat](#)).

³⁵ *The use of crisis State aid measures in response to the Russian invasion of Ukraine (until end-June 2023)*, Európai Bizottság, 2024.

³⁶ A 794/2004/EK bizottsági rendelet 6. cikkének (2) bekezdése.

4. háttérmagyarázat

Hiányosságok az állami támogatásokra vonatkozó adatokra vonatkozó beszámolásban: példák Németországból és Franciaországból

Németországban az illetékes szövetségi minisztérium összetett eljárással gyűjtötte a válsággal összefüggésben nyújtott állami támogatásokra vonatkozó adatokat a szövetségi és regionális hatóságoktól és állami bankoktól. Ellenőrzésünk során több mint 30 milliárd euró összegű beszámolási hibát tártunk fel, amely egyrészt az adatok gyűjtésére és központosítására szolgáló, zömmel manuális eljárásnak tudható be, másrészt a bizottsági beszámolási iránymutatások helytelen értelmezésének. Egyes támogatási programok esetében a hatóságok a támogatás odaítélésekor nem tudták a kiadásokat valamely konkrét bizottsági határozathoz kötni, mivel ez attól az akkor még nem ismert adattól függött, hogy a vállalkozások végül összesen mekkora teljes összegben részesülnek.

Franciaországban az illetékes koordináló szervnek a támogatást nyújtó hatóságoktól kellett adatokat gyűjtenie, így állami bankoktól, minisztériumoktól és helyi hatóságoktól. Egyes nagy támogatási programok esetében a Bizottság állami támogatásokra vonatkozó beszámolási eszközében, illetve a felmérésében bejelentett kiadások jelentősen eltértek egymástól. Az általunk vizsgált egyik ilyen esetben a különbség több mint 23 milliárd eurót tett ki. A francia nemzeti hatóságok nem tudtak magyarázatot adni erre, és nem tudták, melyik összeg helyes. Ezenkívül a francia hatóságok a Bizottságtól eltérően számítják ki a támogatástartalmat. Emiatt a nyújtott hitelek névértékét nem mindig lehetett megkülönböztetni a kifizetett támogatástól, ami befolyásolta az adatok országok közötti összevethetőségét.

76 Amikor egy állami támogatási intézkedést módosítottak vagy meghosszabbítottak, a tagállamok az aktualizálás hatálybalépését követően kifizetett összegeket az állami támogatásokra vonatkozó beszámolási eszközben az új határozatszám alatt jelentették be. Ez összhangban volt a Bizottság iránymutatásaival. Mivel azonban a módosítások néha különböző bizottsági határozatok által jóváhagyott több programra vonatkoztak, az összegeket nem mindig lehetett hozzárendelni egy adott támogatási programhoz vagy eszközhöz, ami így pontatlan beszámoláshoz vezetett. Ez külön hiányossága volt az átfogó programoknak (lásd: [48.](#) bekezdés).

77 A három ideiglenes válságkeret egyikében sem volt előírás, hogy a kiadásokról az éves beszámolón felül gazdasági ágazatonkénti vagy vállalkozástípus szerinti bontásban is beszámoljanak. A tagállamok széles körben éltek az állami támogatásokra vonatkozó beszámolási eszköz azon lehetőségével, hogy a kiadásokat ne ágazatspecifikusként jelentsék be, illetve támogatási eszközönként több ágazatot is

kiválasszanak. Ennek következtében az állami támogatásokra vonatkozó adatok nem állnak a Bizottság rendelkezésére ágazonkénti vagy vállalkozástípusonkénti bontásban.

78 2020 és 2023 között a Bizottság hat önkéntes felmérést végzett: felkérte a tagállamokat, hogy tájékoztassák részletesen az odaítélt támogatásról programonként, eszközönként, vállalkozástípusonként és ágazonként. Ez utóbbi kritérium azért volt fontos, mert egyes gazdasági ágazatok, például az idegenforgalom, a légi közlekedés, az űr- és repüléstechnika vagy az energiaszolgáltatók különösen magas szintű állami támogatásban részesültek a válság idején. Ellenőrzésünk során megállapítottuk, hogy a felmérésekre adott válaszok gyakran pontatlanok vagy hiányosak voltak, vagy ellentmondtak a Bizottság állami támogatási beszámolási eszközében szereplő adatoknak, például a gazdasági ágazatról és a vállalkozástípusról szolgáltatott információk tekintetében. A tagállamok előzetes tájékoztatást sem kaptak arról, hogy ezeket az információkat össze kell gyűjteniük és a Bizottság rendelkezésére kell bocsátaniuk.

79 A felmérések eredményeit a Bizottság állami támogatási szakpolitikai tájékoztatókban használta fel, áttekintést adva a válsággal összefüggő állami támogatások felhasználásáról. A Bizottság eddig öt ilyen tájékoztatót tett közzé³⁷. Ezekben szólt ezen intézkedések igénybevételéről és az alkalmazott eszközökről, de az ágazonként vagy vállalkozástípusonként odaítélt támogatásokról még nem készült részletes elemzés. E hiányosságok ellenére a Bizottság 2022-ben arra a következtetésre jutott, hogy a Covid19-válság során elfogadott ideiglenes állami támogatási intézkedések az elszenvedett gazdasági károkhoz képest arányosak és szükségesek voltak (lásd: **70.** bekezdés)³⁸.

80 Elemzésünk alapján úgy ítéljük meg, hogy a Bizottságnak jelenleg nem állnak rendelkezésére teljes körű és megbízható adatok a tagállamok által nyújtott állami támogatásokról. Nem rendelkezik adatokkal a Bizottság sem az ilyen támogatások teljes összegéről, sem a különböző gazdasági ágazatoknak nyújtott összegekről, ott sem, ahol pedig az Unió aktív iparpolitikát folytat (például akkumulátorok, hidrogén, félvezetők). Az adatok országok közötti összehasonlíthatóságát befolyásolja a tagállamok által szolgáltatott adatok korlátozott minősége. Ez gátolja abban, hogy

³⁷ *The use of COVID-19-related state aid measures by EU Member States (Issue 1/2021, Issue 1/2022); Looking back at the State aid COVID Temporary Framework: the take-up of measures in the EU (Issue 3/2022); The use of crisis State aid measures in response to the Russian invasion of Ukraine (Issue 1/2023, Issue 1/2024).*

³⁸ 2022. évi állami támogatási eredménytábla, 44. o.

értékelni tudja az ideiglenes válságkeretek eredményességét és azt, hogy mennyire segítik elő az állami támogatások az Unió iparpolitikai célkitűzéseinek elérését. Megítélésünk szerint az állami támogatás ágazatonkénti adatai nélkül nehéz következtetést levonni arra nézve, hogy a válsághelyzeti támogatás arányos és szükséges volt-e. A gazdasági károk nagysága ágazatonként jelentősen eltér, és tagállamonként igen különbözőek lehetnek a támogatási eszközök és eltérhet az ágazatonkénti támogatás szintje is. A Bizottság azonban nem rendelkezik ágazatonként megfelelő adatokkal.

A Bizottság és néhány tagállam nem biztosított kellő átláthatóságot az állami támogatások kedvezményezettjeivel kapcsolatban

81 2012-ben az állami támogatási rendszer korszerűsítésének részeként a Bizottság fokozott átláthatósági szabályokat vezetett be, hogy jobban lehessen tájékozódni a közpénzek felhasználásról, és hogy a vállalkozások ellenőrizhessék, jogszerű volt-e a versenytársaiknak nyújtott támogatás. Az ideiglenes válságkeretek értelmében a Bizottság előírta a tagállamoknak, hogy a támogatás odaítélésétől számított 12 hónapon belül tegyék közzé a releváns információkat a 100 000 eurót (a mezőgazdaság és a halászat esetében a 10 000 eurót) meghaladó támogatási összegekről.

82 Mivel az EUMSZ 107. cikke értelmében különböző módokon lehetett a válsággal összefüggésben állami támogatásokat nyújtani, ezért egyszerűsített átláthatósági szabályok voltak érvényben. Például az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján nyújtott támogatás esetében nem volt átláthatósági kötelezettsége az olyan vállalkozásnak, amely a Covid19-világjárvány alatti nemzeti lezárások miatt felfüggeszteni kényszerült üzleti tevékenységét. Hasonlóképpen, az ideiglenes kereteken kívül nem volt átláthatósági kötelezettségük a Covid19-hez kapcsolódó támogatási intézkedések kedvezményezettjeinek, kivéve, ha a határozatok egyedi vállalkozásokra vonatkoztak. Észrevételeztük, hogy ott, ahol kötelező volt az átláthatóság, ott a támogatás odaítélésétől számított határidő 3 hónaptól 12 hónapig is terjedhetett, de erre az eltérésre nem találtunk világos okot.

83 A beszámolóhoz a Bizottság egy informatikai eszközt, a [támogatás-átláthatósági modult \(TAM\)](#) bocsátott a tagállamok rendelkezésére, hogy abba töltsék fel a kedvezményezettekre és a nyújtott összegekre vonatkozó adatokat. További lehetőségként a tagállamok nemzeti vagy regionális állami támogatási weboldalakat is használhattak erre a célra.

84 Az általunk felkeresett négy tagállam közül három – Németország, Franciaország és Hollandia – használja a TAM modult. Megállapítottuk azonban, hogy az intézkedések nagy többségével kapcsolatban az egyedi támogatási összegekre vonatkozó információkat e három tagállamban gyakran későn tették közzé. Németországban és Franciaországban ez a késedelem a 12 hónapos határidőhöz képest néha akár még 2 éves is lehetett. Németországban egyes támogatást nyújtó hatóságok úgy döntöttek, hogy regionális weboldalakon teszik közzé átláthatósági adataikat: a közzététel így töredékes, a TAM-adatok hiányosak lettek. Ezen túlmenően mindhárom TAM-használó tagállam esetében más hiányosságokat is feltártunk a közzétett adatokban (Franciaország példáját lásd: [5. háttérmagyarázat](#)).

5. háttérmagyarázat

Nem egységes és hiányos adatok a TAM modulban: Franciaország

2022 végéig Franciaország 123,7 milliárd euró összegű kiadást jelentett be a Bizottság által (későbbi módosításokkal) jóváhagyott Covid19-garanciaprogramra vonatkozóan (SA.56709. sz. ügy).

Megállapítottuk, hogy 23,6 milliárd euró (a teljes összeg 19%-a) 100 000 euró alatti támogatásokra vonatkozott. Az átláthatósági szabályok értelmében ezekről nem kellett beszámolni.

2023 végéig a TAM modulban 337 millió euró összeghez köthetően szerepeltek kedvezményezettek: ez az összeg az átláthatósági kötelezettségek hatálya alá tartozó 100,1 milliárd euró összegű támogatás kevesebb mint 0,4%-ának felelt meg.

85 Lengyelország saját beszámolási eszközét használja, és egy [nemzeti weboldalon](#) teszi közzé az állami támogatásokra vonatkozó információkat. A három másik tagállamhoz képest a lengyel átláthatósági nyilvántartás átfogó volt, és az odaítélt támogatásokat kellő időben közzétették.

86 A Bizottság rendszeresen úgy vizsgálja felül, hogy a tagállamok betartják-e az átláthatósági kötelezettségeket, hogy a beszámolási eszközében (SARI2) rögzített állami támogatási kiadásokra vonatkozó adatokat összeveti a TAM modulban közzétett nyilvántartásokkal. 2023-ban a Bizottság értékelte, hogy a tagállamok mennyiben felelnek meg a 2021-ben nyújtott támogatásokra vonatkozó átláthatósági kötelezettségeknek. Előző, 2022. évi felülvizsgálata során a tagállamok 2018., 2019. és 2020. évi megfelelését értékelte. Bár ezek az ellenőrzések értékes információkkal szolgálnak az átláthatósági kötelezettségek tagállami betartásáról, a megközelítésnek

nyilvánvaló korlátai vannak. Az átláthatóságra és a kiadásokra vonatkozó adatok nem vethetők össze közvetlenül, és a Bizottságnak nincs biztosítéka arra nézve, hogy a SARI2 pontos adatokat tartalmaz. Ezért a Bizottság nem tud megbízható becslést adni az átláthatósági rendelkezések be nem tartásának mértékéről.

87 A Bizottság nyomon követte az érintett tagállamok átláthatósági kötelezettségei be nem tartásának eseteit. Jogi eszközként azonban a Bizottság kizárólag a kötelezettségzegési eljárások révén érvényesítheti az átláthatósági kötelezettségeket. Ilyen lépést a Bizottság eddig nem tett.

88 A Bizottság mindeddig nem tett közzé információkat az átláthatósági kötelezettségeknek való megfelelésről. A Bizottság informatikai eszközének vagy a tagállamok saját állami támogatási weboldalainak felhasználói ezért jelenleg nincsenek tisztában azzal, hogy az információk potenciálisan megbízhatatlanok.

89 Az átláthatóságra vonatkozó keret egységességének hiánya miatt, és mivel nem minden tagállam teljesíti a rá vonatkozó átláthatósági kötelezettségeket, megítélésünk szerint jelenleg nincs biztosítva az állami támogatások kedvezményezettjeire előírt átláthatóság.

Következetlenségek az európai zöld megállapodást és más iparpolitikai célkitűzéseket elősegítő állami támogatásokra vonatkozó különböző jelenlegi keretekben és iránymutatásokban

Az állami támogatások egyre inkább iparpolitikai célkitűzések elérését támogatják

90 Az elmúlt években a politika fontos kérdésévé vált az Unió stratégiai függetlensége, valamint az alapvető iparágak Unión belül tartásának és fejlesztésének szükségessége. Az Oroszország Ukrajna elleni invázióját követő energiaválság rávilágított az Unió fosszilis tüzelőanyagoktól való függőségére és felgyorsította az előrehaladást a nettó zéró szén-dioxid-kibocsátás felé³⁹. Ezenkívül az utóbbi években az Unió iparpolitikája a horizontálisabb megközelítéstől afelé mozdult el, hogy inkább

³⁹ A Bizottság C/2023/1711. sz. közleménye – Az állami támogatásokra vonatkozó, az Ukrajna elleni orosz agresszióval összefüggésben a gazdaság támogatását célzó ideiglenes válság- és átállási keret, 7. bekezdés.

egyes kiválasztott iparágak kapnak támogatást. Ez tükröződik az állami támogatásokra vonatkozó szabályokban is: itt – a közös európai érdeket szolgáló fontos projektekre vonatkozó (IPCEI) iránymutatások és az éghajlatvédelmi, a környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló iránymutatás (CEEAG) elfogadását követően – a folyamat legutóbbi lépését a válság- és átállási keret jelenti. Míg az IPCEI iránymutatások és a CEEAG elvben valamennyi ágazatra alkalmazandóak, addig a válság- és átállási keret a nettó zéró gazdaságra való átállás szempontjából stratégiai fontosságú, felsorolt ágazatokra vonatkozik⁴⁰ (lásd: [1. háttérmagyarázat](#)).

91 A Bizottság megállapítása szerint a 2023–2030-as időszakban összesen mintegy 92 milliárd euró összegű beruházásra van szükség bizonyos stratégiai nettó zéró technológiák uniós gyártási kapacitásának növelése érdekében, elsősorban a szélenergia, a napelemek, a hőszivattyúk, az akkumulátorok és a hidrogéngyártáshoz használt elektrolizátorok terén⁴¹. Nőtt az állami támogatás fontossága a félvezetők és felhőalapú infrastrukturális szolgáltatások terén zajló gyártás fejlesztésének támogatásában is: itt az ellátás biztonságának garantálása és az Unió szuverenitásának megerősítése a tét.

92 Megállapítottuk, hogy a Bizottság nem rendelkezik pontos adatokkal az EU-27 országaiban az iparnak nyújtott teljes állami támogatásról, ezért nem is tesz közzé ilyen adatokat. Becslések szerint azonban 2019 és 2021 között az ilyen támogatás összege meghaladhatta a 400 milliárd eurót⁴². Ráadásul nem állnak rendelkezésre megbízható adatok az egyes ipari ágazatok és tagállamok szerinti összegekről sem, ott sem, ahol az Unió külön iparpolitikai célkitűzéseket követ.

Az állami támogatási szabályok további kiigazításából adódó összetett keretrendszerek nem mindig egységesek, illetve gazdasági elemzés által alátámasztottak

93 Az állami támogatás javíthatja a piaci eredmények hatékonyságát, vagy elősegítheti közpolitikai célkitűzések megvalósítását, amikor nem valószínű, hogy a piac önmagától is fel tudna mutatni ilyen eredményeket, például ha a vállalkozások társadalmi támogatás nélkül nem tudnák viselni szén-dioxid-kibocsátásuk

⁴⁰ Lásd: a válság- és átállási keret 2.8. szakasza.

⁴¹ SWD(2023) 68: Bizottsági szolgálati munkadokumentum – *Investment needs assessment and funding availabilities to strengthen EU's Net-Zero technology manufacturing capacity*.

⁴² Piechucka, J. et al.; *Industrial Policies, Competition and Efficiency: The need for State aid control*, *Journal of Competition Law & Economics*, 2023, 00, 1–24 o.

csökkentésének teljes költségét, vagy ha a kialakulóban lévő innovatív technológiákat nem használják ki kellőképpen, mert a befektetők alulbecsülik ezek valós kilátásait. Ilyen esetekben az állami támogatásnak úgy kell kezelnie a piaci vagy egyéb rendszerszintű hiányosságokat, hogy az az adófizetők számára a lehető legalacsonyabb költséggel, illetve a belső piaci verseny lehető legkisebb mértékű torzulásával járjon.

94 A Bizottságnak ezért ellenőriznie kell, hogy az ilyen intézkedések negatív hatásait ellensúlyozhatják-e pozitív hatások („mérlegelési teszt”), meg kell határoznia, hogy milyen feltételek mellett tartja a támogatást szükségesnek és arányosnak a piaci vagy rendszerszintű hiányosságok kezeléséhez, és értékelnie kell annak a kedvezményezettekre gyakorolt ösztönző hatását. Elemeztük, hogy az állami támogatásokra vonatkozó érvényes keretszabályok elősegítették-e egyrészt a fenntartható növekedést, másrészt azt, hogy a tagállamok az állami támogatás felhasználásával, közös értékelési elvek mentén határozottan tudják kezelni a piaci vagy egyéb rendszerszintű hiányosságokat.

95 A Covid19-világjárvány kezdete óta a Bizottság folytatta az állami támogatási szabályok kiigazítását az uniós gazdaság helyreállításának támogatása, az Unió stratégiai autonómiájának megerősítése és a klímasemleges gazdaságra való átállás megkönnyítése érdekében. Jelenleg több keret és iránymutatás is létezik, amelyek különböző módokon segíthetik elő a célkitűzések elérését (lásd: **17.** és **18.** bekezdés).

96 A klímasemleges gazdaságra való átállás megkönnyítéséhez nyújtott támogatás továbbra is lehetséges az általános csoportmentességi rendelet⁴³ és a horizontális célkitűzéseket követő egyéb keretrendszerek, például a kutatás-fejlesztéshez és innovációhoz nyújtott állami támogatás keretrendszere⁴⁴ vagy a regionális támogatási iránymutatások⁴⁵ alapján is. Emellett a Bizottság közvetlenül az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján is értékelheti az olyan állami támogatásokat, amelyek például a félvezető technológiák ellátásbiztonságának, rezilienciájának és digitális szuverenitásának megerősítésére irányulnak. Emiatt egyazon intézkedésre különböző keretrendszerekben különböző feltételek vonatkozhatnak, amint azt már egy másik jelentésben is megjegyeztük: ott egy közös európai érdeket szolgáló releváns projekt intézkedéseit hol az éghajlatvédelmi, a környezetvédelmi és energetikai állami

⁴³ A Bizottság 651/2014/EU rendelete.

⁴⁴ A Bizottság 2014/C 198/01 közleménye: „A kutatáshoz, fejlesztéshez és innovációhoz nyújtott állami támogatások keretrendszere”.

⁴⁵ A Bizottság 2021/C 153/01 közleménye: „Iránymutatás a regionális állami támogatásokról”.

támogatásokról szóló iránymutatás, hol az általános csoportmentességi rendelet alapján értékelték, ami zavart okozott egyes projektfejlesztők körében⁴⁶.

97 Ezek az iránymutatások és keretrendszerek az értéklánc különböző szakaszaira irányulnak, és különböző támogatás-jóváhagyási feltételeket szabnak meg. Nem egységesen határozzák meg azonban a piaci hiányosság fogalmát, a kedvezményezettenként nyújtható állami támogatás maximális összegét („támogatási intenzitás”), a támogatáshalmazási szabályokat, vagy azt, hogy szükséges-e utólagos értékelés (lásd: [III. melléklet](#)).

98 Ráadásul ellenőrzésünk során a Bizottság nem tudta megindokolni, hogy miért alkalmaz különböző támogatási intenzitásokat, illetve támogatáshalmazási szabályokat. Összességében ez azt eredményezi, hogy az Unió iparpolitikai célkitűzéseit támogató állami támogatásokra igen összetett keretszabályokat és iránymutatásokat kell alkalmazni.

A Bizottság nem értékelte kellőképpen az ideiglenes válság- és átállási keret szükségességét, sem annak lehetséges hatását

99 Ha a tagállamok többféle módon nyújthatnak állami támogatást a vállalkozásoknak, az kockázatot jelent a belső piac eredményes működésére nézve, mivel a több költségvetési eszközzel rendelkező tagállamok többet tudnak költeni másoknál, így a magasabb állami támogatás egyes ágazatokban torzíthatja a versenyt. Ezért ellenőriztük, hogy a Bizottság megfelelően értékelte-e a válság- és átállási keret szükségességét és lehetséges hatását.

100 A [minőségi jogalkotásra vonatkozó 2021. évi iránymutatásaiban](#) a Bizottság vállalja, hogy valamennyi főbb szakpolitikai kezdeményezéséről értékelést készít. Megállapításunk szerint azonban a Bizottság nem értékelte annak elfogadása előtt a válság- és átállási keret hatását, a CEEAG esetétől eltérően, ahol hatásvizsgálatot végzett az állami támogatás előnyeinek értékelése céljából⁴⁷. A Bizottság szerint ez a 2023-ban fennálló válsághelyzetnek tudható be.

⁴⁶ [11/2024. sz. különjelentés](#).

⁴⁷ [SWD\(2022\) 19: Impact assessment accompanying the Guidelines on State aid for climate, environmental protection and energy 2022](#).

101 A Bizottság 2023 elején konzultált a tagállamokkal, és észrevételeket kapott az ágazat képviselőitől is. Az állami támogatás szükségességének gazdasági értékelését azonban nem végezte el, hanem a támogatható ágazatokban azt az indoklást adta, hogy stratégiai autonómiára és az Unión belüli termelés növelésére van szükség. Emellett a Bizottság ezekben az ágazatokban a meglévő állami támogatások – például az uniós kohéziós politika révén finanszírozott intézkedések vagy a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz – hatását sem értékelte még.

102 A Bizottság szerint ez azért történt így, mert miután az Egyesült Államokban 2022-ben elfogadták az infláció csökkentéséről szóló jogszabályt és más kezdeményezéseket (lásd: [6. háttérmagyarázat](#)), gyors fellépésre volt szükség, és mert további erőfeszítések szükségesek a zöld átállás felgyorsítása érdekében.

6. háttérmagyarázat

Az infláció csökkentéséről szóló jogszabály és más kezdeményezések az Egyesült Államokban

Az infláció csökkentéséről szóló jogszabály (**IRA**) az Egyesült Államok költségvetésének kiigazítására irányuló intézkedés. Az infláció visszaszorításának céljával terjesztették elő, hogy az adózás növelésével megnövekedett bevételt adójóváírások révén a hazai energiatermelésbe és az ipari termelésbe történő beruházásokra fordítsák, az Egyesült Államok szén-dioxid-kibocsátásának csökkentése érdekében. Azáltal, hogy külföldi befektetőket a magasabb támogatás lehetőségével arra bírja, hogy ne az Európai Unióban, hanem az Egyesült Államokban fektessenek be, ez a jogszabály torzíthatja az Unióval folytatott versenyt. E jogszabály mellett a 2022 júniusában elfogadott, **védelmi célú termelésről szóló törvény** is hivatkozási alap a tisztaenergia-technológiák, például a napenergia, a hőszivattyúk vagy az üzemanyagcellák belföldi termelésének felgyorsítása kapcsán. Végezetül a 2022. augusztusi ún. **Chips and Science Act** célja a belföldi gyártási és ellátási láncok megerősítése, valamint a kutatásba, a fejlesztésbe, a tudományba és a technológiába való beruházás.

103 A válság- és átállási keret elfogadása előtt a Bizottság nem mutatott be értékelést arról, hogy az IRA milyen lehetséges hatást gyakorolhat az uniós gazdaságra. Az IRA 2023 októberében közzétett előzetes értékelése sem jutott egyértelmű

következtetésre⁴⁸. Újabb keletű vizsgálatok⁴⁹ szerint az IRA hatása szerényebb lehet az eredetileg feltételezetténél, ami felveti azt a kérdést, hogy megfelelő szintű-e az uniós gazdaság további, állami forrásokból történő támogatása.

104 Más iránymutatásokkal ellentétben a válság- és átállási keretből hiányoznak egyes biztosítékok. Például a Bizottságnak a 2.5. és 2.6. szakaszban kifejezett megítélése szerint az e szakaszokban meghatározott feltételeknek megfelelő támogatás ösztönző hatással bír, a 2.8. szakasz szerint pedig a Bizottság nem tartja szükségesnek annak összevetését, hogy milyen a helyzet a tervezett finanszírozással, illetve milyen lenne anélkül. Nincsen azt biztosító visszakövetelési mechanizmus sem, hogy a támogatás a szükséges minimumra korlátozódjon. A felsorolt támogatható ágazatokban a beruházások szükségességét nagyon tömören és általános jelleggel ismertetik, például elmondják, hogy a klímasemleges gazdaságra való átállás szempontjából stratégiai fontosságú ágazatokban tapasztalt termelőberuházás-hiány kezelése érdekében ezen ágazatokban támogatni kell a magánberuházásokat. Ennek kapcsán a globális kihívásokra adott válaszként ösztönzendő a gyors bevezetés, amikor az új beruházásokat esetleg nem uniós országokba irányítanák át.

105 Eddig a regionális támogatásokról szóló iránymutatásban meghatározottak szerint a támogatott térségek magasabb támogatási intenzitásának célja a regionális fejlődés és a területi kohézió előmozdítása vagy elősegítése volt⁵⁰. Ez az elv más keretekre vagy iránymutatásokra, például az éghajlatvédelmi, a környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló iránymutatásra, illetve a kutatás-fejlesztésre és innovációra is vonatkozik⁵¹, tekintettel azokra a sajátos nehézségekre, amelyekkel a vállalkozások ezeken a területeken szembesülnek⁵².

⁴⁸ COM(2023) 684 közlemény: „Report on EU policy initiatives for the promotion of investments in clean technologies”.

⁴⁹ German Council of Economic Experts (2023): *The Inflation Reduction Act: Is the new U.S. industrial policy a threat for Europe?*; Gros, D. et al., *The EU and the US Inflation Reduction Act – No rose without thorns* (2023); Rusch, J. et al., *Macroeconomic effects of the Inflation Reduction Act*, De Nederlandsche Bank (2023).

⁵⁰ 2021/C 153/01 közlemény: „Iránymutatás a regionális állami támogatásokról”.

⁵¹ 2022/C 414/01 közlemény: „A kutatáshoz, fejlesztéshez és innovációhoz nyújtott állami támogatások keretrendszere”.

⁵² 2021/C 153/01 közlemény: „Iránymutatás a regionális állami támogatásokról”, 4. bekezdés.

106 Elemzésünk azt is kimutatta, hogy a válság- és átállási keret alapján támogatott területek magasabb támogatási intenzitása összeegyeztethetetlen volt a más iránymutatásokban meghatározott támogatási intenzitással, amennyiben az előbbinek nem volt igazolt gazdasági oka. A keretszabály 2.8. szakasza szerinti projektet végrehajtó nagyvállalkozás több mint kétszeresét kaphatja a támogatási összegnek, ha olyan támogatott területen fektet be, ahol az életszínvonal rendkívül alacsony, vagy ahol a nem támogatott területekhez képest jelentős az alulfoglalkoztatottság („a” terület), azaz 15% helyett 35%-ot kaphat. Például a CEEAG értelmében azonban magasabb ugyan a standard támogatási intenzitás, de legfeljebb 15%-kal növelhető, tekintettel a vállalkozások által az „a” térségekben tapasztalt nehézségekre.

107 Egyes állami támogatási iránymutatások esetében előzetesen meghatározzák a közös előnyöket, és a támogatást azt biztosítani hivatott, előre meghatározott feltételek alapján engedélyezik, hogy a támogatási intézkedés szükséges, megfelelő és arányos legyen, a verseny torzulása pedig ne vezessen túlzott kiegyensúlyozatlansághoz. A válság- és átállási keret esetében azonban nincs bizonyíték arra, hogy a kritériumok biztosítják, hogy a támogatás a szükséges minimumra korlátozódjon, megfelelő és arányos legyen.

108 A válság- és átállási keret értelmében a tagállamok annak biztosítása nélkül is nyújthatnak támogatást, hogy a verseny torzulását közös előnyök ellensúlyozzák. Következésképpen az egyes intézkedések valószínűleg eltérő előnyökkel járnak, hiszen a beruházási igények ágazatonként és az értéklánc egyes részein eltérőek. A Bizottság érvei szerint a biztosítékok megfelelőek ahhoz, hogy egyes tagállamok ne költsenek aránytalanul többet másoknál, és hogy el lehessen kerülni a belső piaci verseny torzulását; szerinte ez főként azért van így, mert az ellenőrzésünk tárgyát képező állami támogatási keretszabályok ideiglenes jellegűek. Fennáll azonban annak a kockázata, hogy még átmeneti mentességek is befolyásolhatják a hosszabb távú belső piaci versenyt. A Bizottság még nem pontosította, hogy milyen lenne az uniós iparpolitikai célkitűzéseket támogató jövőbeli állami támogatásra vonatkozó keretrendszer. Fennáll annak a kockázata is, hogy a tagállamok a válság- és átállási keret vagy más jövőbeli keret felhasználásával a támogatást nem nyújtó tagállamoktól magukhoz vonzzák a beruházásokat. Ennek következményeként megtörténhetne, hogy az állami támogatások egyes tagállamokban koncentrálnának, ami kikezdheti a belső piac integritását.

109 Megítélésünk szerint továbbá a Bizottság nem értékelte kellőképpen a válság- és átállási keret szükségességét és lehetséges hatását. Az sem világos, hogy a Bizottság hogyan szándékozik kezelni a belső piac zavarainak abból eredő kockázatát, hogy a tagállamok ideiglenes válságkeretek útján egyre többféle módon nyújtanak állami támogatásokat. Az ideiglenes válság- és átállási kerettel ellentétben a közös európai érdeket szolgáló fontos projektek természetüknél fogva európai dimenzióval bírnak, mivel a vállalkozások között határokon átnyúló együttműködést tesznek szükségessé. Az ilyen projektek azonban nem biztosítanak egyenlő versenyfeltételeket a különböző tagállamok vállalkozásai számára a közfinanszírozáshoz való hozzáférés tekintetében⁵³. E kihívások kezeléséhez átfogóbb válaszra lehet szükség, amely túlmutat az állami támogatásokra vonatkozó keretrendszer alapján megtehető intézkedéseken.

⁵³ 15/2023. sz. különjelentés, 65–69. bekezdés.

Következtetések és ajánlások

110 Összességében arra a következtetésre jutottunk, hogy az állami támogatásokra vonatkozó ideiglenes keretek elfogadásával a Bizottság gyorsan reagált arra, hogy a tagállamoknak állami támogatások felhasználásával kellett kezelniük a Covid19-világjárvány kitörése és az Oroszország Ukrajna elleni inváziója nyomán fellépő gazdasági zavarokat. A Bizottság azonban kevésbé értékelte a nemzeti támogatási intézkedéseket, és ez az értékelése nehézségekbe ütközött mind a tagállamok által bevezetett állami támogatási intézkedések nyomon követése, mind azoknak a belső piaci versenyre gyakorolt hatásának értékelése kapcsán. Ezek a nehézségek nagyrészt abból adódnak, hogy nem állnak rendelkezésre megbízható tagállami információk az állami támogatásokra vonatkozóan.

111 A Bizottság állami támogatásokra vonatkozó ideiglenes válságkeretei lehetővé tették a tagállamok számára, hogy a közös elveknek megfelelően és a gazdasági károk korlátozása érdekében gyorsan kialakítsák az állami támogatási intézkedéseket. A jogbiztonság biztosítása és az adminisztratív terhek enyhítése mellett azonban a Bizottság nem tudott azt biztosító gazdasági értékeléseket végezni a keretszabályok elfogadása előtt, hogy a támogatás a szükséges minimumra korlátozódjon. Az ukrajnai válságkeret tekintetében a Bizottság megfelelő célkitűzéseket és kritériumokat határozott meg annak biztosítására, hogy a támogatási intézkedések ténylegesen a válság által leginkább érintett vállalkozásokra irányuljanak. A Covid19-keret esetében ez kevésbé volt így. Az ukrajnai válságkeret REPowerEU-n keresztül bevezetett módosításai azonban azzal a kockázattal járnak, hogy fokozzák az indokolatlan piaci torzulásokat (lásd: [27–40.](#) bekezdés).

112 Az első két ideiglenes válságkeret elfogadását követően a Bizottságnak sikerült a jogszabályok által előírt két hónapnál rövidebbre csökkentenie a tagállamok által bejelentett támogatási rendszerek értékeléséhez szükséges időt. A Bizottság azonban gyakran nem rendelkezett további részletes információkkal a tagállamok által végrehajtott intézkedésekről. Ez különösen a nemzeti átfogó programok esetében volt így. Ezek lehetővé tették a tagállamok számára, hogy további bejelentés nélkül nagyszámú állami támogatási intézkedést fogadjanak el, ugyanakkor jelentős kockázatot jelentenek az állami támogatások Bizottság általi eredményes ellenőrzésére nézve. Megállapítottuk továbbá, hogy a tagállamok nem mindig rendelkeztek eredményes ellenőrzési mechanizmusokkal, és gyakran támaszkodtak a kedvezményezettek önbevallásaira, ami megnehezíti a támogatáshalmozási szabályoknak való megfelelés keresztellenőrzését, különösen azokban a

tagállamokban, ahol az állami támogatásoknak nincs központi nyilvántartása (lásd: [41–54.](#) bekezdés).

113 Noha 2020 óta jelentősen nőttek az állami támogatási kiadások, a Bizottság a válságok idején átmenetileg csökkentette a rendszeres nyomon követést – aminek nyomán csökkent a nemzeti programok lefedettsége és nőtt az időbeli eltolódás –, majd 2024-ben visszaállt az éves nyomon követésre. Ez csökkentette a nyomon követés hasznosságát a Bizottság számára annak ellenőrzését illetően, hogy a tagállamok betartják-e az állami támogatásokra vonatkozó határozatait és szabályait. Végezetül annak ellenére, hogy az állami támogatásokra vonatkozó tagállami költségvetések és megközelítések jelentősen eltérőek voltak – csakúgy, mint a gazdasági károk ágazatonként –, a Covid19-cel kapcsolatos állami támogatások hatásáról szóló bizottsági vizsgálat nem terjedt ki a versenyre gyakorolt hatásokra. Ezért még le kell vonni a tanulságokat arra nézve, hogy a jövőben hogyan lehet célzottabb intézkedéseket kialakítani (lásd: [56–67.](#) bekezdés).

1. ajánlás. Az állami támogatási programok értékelésének és nyomon követésének megerősítése

A Bizottság erősítse meg felügyeletét az alábbiak révén:

- a) a bejelentett állami támogatási programok várható hatásának jobb értékelése;
- b) a támogatási mechanizmusok nyomon követésének megerősítése, különösen az átfogó programok esetében, valamint a különböző programok keretében nyújtott tényleges támogatások jobb nyomon követése;
- c) az állami támogatásokra vonatkozó tagállami vagy uniós szintű központi nyilvántartások használatának előmozdítása a támogatáshalmazosi szabályok nyomon követésének megkönnyítése érdekében, például a csekély összegű támogatások jövőbeli központi nyilvántartására építve;
- d) a tagállamok által végrehajtott támogatási intézkedések kiválasztása az állami támogatások uniós keretrendszerének való megfelelés ellenőrzése céljából, megbízható módszertannal, az esetek reprezentatív mintája alapján.

Megvalósítási határidő: 2025.

2. ajánlás. Annak értékelése, hogy a válsággal összefüggésben nyújtott segélyek milyen hatást gyakorolnak a versenyre

A Bizottság értékelje a közelmúltbeli válságok során nyújtott állami támogatás belső piaci versenyre gyakorolt hatását, beleértve azt is, hogy ez a támogatás mennyiben segítette elő a gazdasági zavarok kiküszöbölését és a fellendülés támogatását. Ez az értékelés összpontosítson azokra az ágazatokra, ahol potenciálisan nagyobb a versenytorzulás kockázata.

Megvalósítási határidő: 2028.

114 A tagállami beszámolás tanúsága szerint a válsággal összefüggésben nyújtott állami támogatási kiadások jelentősen elmaradtak attól az összegtől, amit a Bizottság pénzügyi támogatásként jóváhagyott. A Bizottságnak azonban jelenleg nincsenek megbízható adatai a tagállamok által nyújtott állami támogatásokról: sem az ilyen támogatások teljes összegéről, sem az egyes gazdasági ágazatoknak – köztük az uniós iparpolitika kiemelt ágazatainak – nyújtott összegekről. A Bizottság jelenleg nem tudja biztosítani a tagállamok által szolgáltatott adatok országok közötti összevethetőségét sem. Ez a korlátozás hátráltatja abban, hogy fel tudja mérni az ideiglenes válságkeretek eredményességét és azt, hogy az állami támogatások mennyiben segítik elő az Unió iparpolitikai célkitűzéseit. Megítélésünk szerint az állami támogatásokra vonatkozó ágazati adatok nélkül nehéz következtetést levonni arra nézve, hogy a válsághelyzeti támogatás arányos, illetve szükséges volt-e, ám a tagállamoknak jelenleg nem is kell erre vonatkozóan adatokat szolgáltatniuk (lásd: [68–80.](#) bekezdés).

115 Végezetül, mivel az átláthatósági kötelezettségek nem egységesek az állami támogatások uniós keretrendszerében, és nem minden tagállam tesz eleget jogi beszámolási kötelezettségének, jelenleg elégtelen az átláthatóság az állami támogatások kedvezményezettjeit illetően. Ez a hiányosság csökkenti az elszámoltathatóságot és a közpénzek felhasználásával kapcsolatban rendelkezésre álló információk mennyiségét (lásd: [81–88.](#) bekezdés).

3. ajánlás. Az állami támogatások átláthatóságának növelése és az állami támogatásokra vonatkozó beszámolás javítása a tényeken alapuló szakpolitikai döntéshozatal érdekében

A Bizottság:

- a) az elszámoltathatóság és az átláthatóság fokozása érdekében a jövőbeli keretszabályozásában hangolja össze az állami támogatásokra vonatkozó átláthatósági szabályait, és ezzel biztosítsa, hogy a tagállamok időben és egységes módon tegyenek közzé teljes körű és pontos információkat az összes válságkezelési programhoz nyújtott állami támogatásokra vonatkozóan;
- b) mivel nincsen elég adat az állami támogatások tagállamok általi végrehajtásáról, gondoskodjon részletesebb ágazati adatok gyűjtéséről és vegye fel azokat az állami támogatások éves eredménytáblájába.

Megvalósítási határidő: a) a jövőbeli keretszabályozás elfogadásakor, vagy b) 2026.

116 Az állami támogatást egyre gyakrabban használják fel olyan iparpolitikai célkitűzések elérésének támogatására, mint az Unió stratégiai függetlenségének fokozása és a klímasemleges gazdaságra való átállás. Az állami támogatásokra vonatkozó szabályozás rugalmasságából adódóan azonban egymástól igen eltérő állami támogatási keretrendszerek jöttek létre, nem mindig egységes szabályrendszerrel. A Bizottság nem értékelte kellőképpen az ideiglenes válság- és átállási keret szükségességét és lehetséges hatását sem. Ha az állami támogatásnyújtás módja tagállamonként eltér egymástól, az a belső piac torzulásához vezethet. A Bizottságnak foglalkoznia kell ezzel a kockázattal, ami átfogóbb, az állami támogatásokra vonatkozó keretrendszer szerinti intézkedéseken túlmutató választ tehet szükségessé (lásd: [90–108.](#) bekezdés).

4. ajánlás. Annak alaposabb elemzése, hogy szükséges-e állami támogatással ösztönözni az uniós iparpolitikai célkitűzések teljesítését

A Bizottság az állami támogatásokra vonatkozó keretrendszer egyszerűsítésével és észszerűsítésével támogassa az uniós iparpolitikai célkitűzések elérését, és az ilyen támogatás nyújtását olyan adatok alapos elemzésétől tegye függővé, amelyek egyértelműen bizonyítják egyrészt a piaci hiányosság meglétét, másrészt az Unió belső piaca számára várható hatékonyságnövelést.

Megvalósítási határidő: 2026.

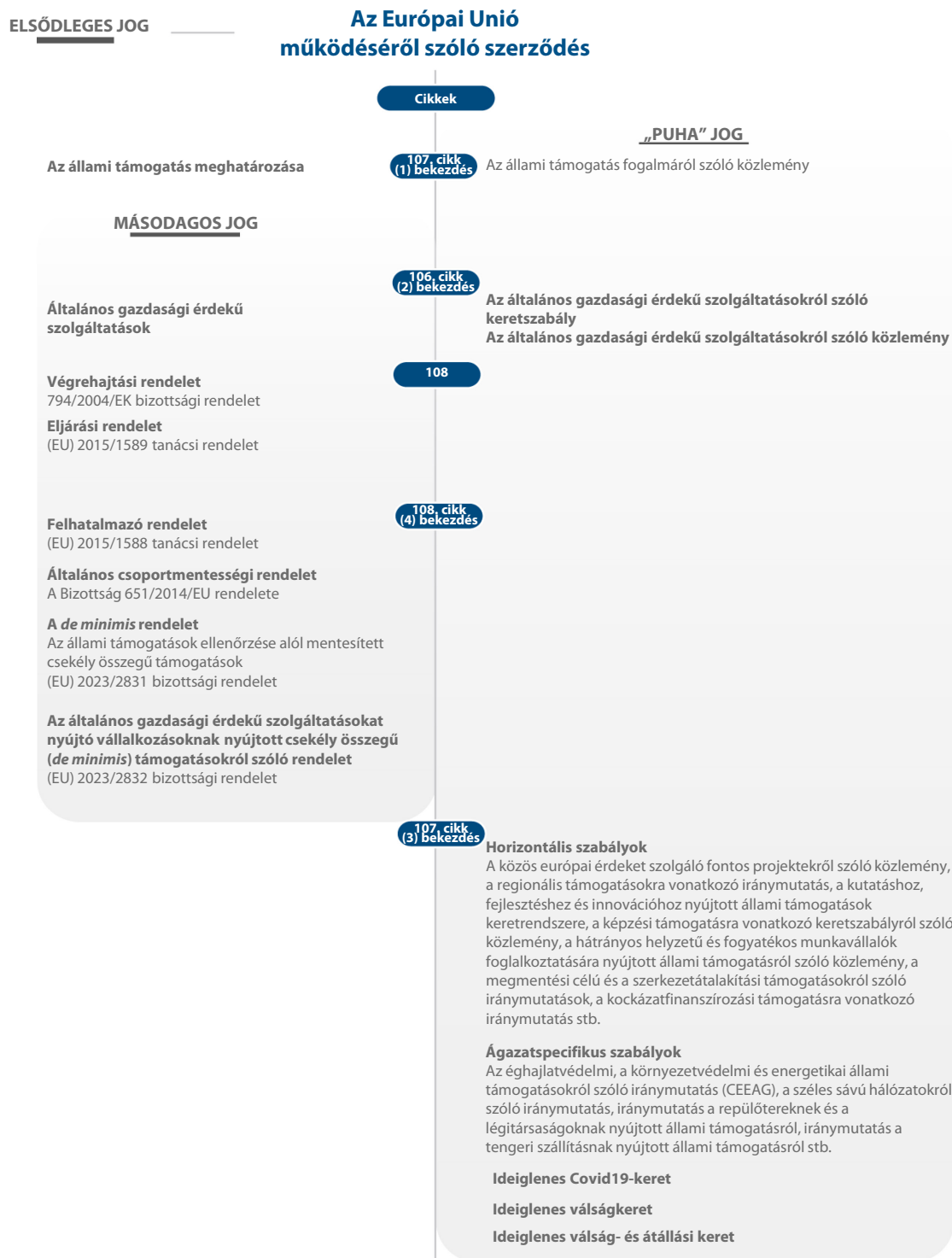
A jelentést 2024. szeptember 11-i luxembourgi ülésén fogadta el az Annemie Turtelboom számvevőszéki tag elnökölte II. Kamara.

a Számvevőszék nevében

Tony Murphy
elnök

Melléletek

I. melléklet. – Az állami támogatásra vonatkozó uniós jogi és orientációs keret



Forrás: Európai Számvevőszék.

II. melléklet. – Az állami támogatások ellenőrzésére vonatkozó ideiglenes válságkeretek főbb jellemzői

| Covid19-keret | Ukrajnai válságkeret | Válság- és átállási keret |
|---|---|--|
| Időtartam | | |
| 2020. március 19.–2022. június 30., kivéve az adósságinstrumentumok átváltását és szerkezetátalakítását (2023.6.30-ig), valamint a 3.13. és 3.14. szakaszt (2023.12.31-ig) | 2022. március 23.–2023. március 8. | 2023. március 9.–2023. december 31. (2.2., 2.3. és 2.7. szakasz) 2023. március 9.–2024. június 30. (2.1. és 2.4. szakasz) 2023. március 9.–2024. december 31. (2.1. szakasz – elsődleges mezőgazdasági, halászati és akvakultúra-ágazat) 2023. március 9.–2025. december 31. (2.5., 2.6. és 2.8. szakasz) |
| Nyitva áll-e a válságot megelőzően nehéz helyzetben lévő vállalkozások előtt? | | |
| Nem, de vannak kivételek a mikro- és kisvállalkozások számára | Igen | Általában igen, de a 2.8. szakasz szerinti támogatás nem áll rendelkezésre nehéz helyzetben lévő vállalkozások számára |
| Az állami támogatás lehetőségei | | |
| <p>3.1. Korlátozott támogatási összegek</p> <p>Ideiglenes, korlátozott összegű támogatás olyan vállalkozások számára, amelyek hirtelen likviditási nehézségekkel vagy akár likviditáshiánnyal szembesülnek</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> A támogatás maximális összege vállalkozásonként 2,3 millió euró, kivéve a halászati és akvakultúra-ágazatot (vállalkozásonként kevesebb mint 345 000 euró) és az elsődleges mezőgazdasági termelést (vállalkozásonként kevesebb mint 290 000 euró) A támogatás nem korlátozódik a válság által érintett vállalkozásokra | <p>2.1. Korlátozott támogatási összegek</p> <p>Az Ukrajna elleni orosz agresszió, a kiszabott szankciók vagy a megtorló ellenintézkedések által érintett vállalkozásoknak nyújtott ideiglenes, korlátozott összegű támogatás</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> A támogatás maximális összege vállalkozásonként 2 millió/2,25 millió euró, kivéve a halászati és akvakultúra-ágazatot (vállalkozásonként kevesebb mint 300 000/335 000 euró) és az elsődleges mezőgazdasági termelést (vállalkozásonként kevesebb mint 250 000/ 280 000 euró) A támogatás csak a válság által érintett vállalkozásoknak nyújtható | |
| <p>3.2. Hitelgarancia formájában nyújtott támogatás</p> <p>A hirtelen likviditáshiánnyal szembesülő vállalkozások likviditáshoz való hozzáféréseinek biztosítása</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Rögzített kezességvállalási díjak alkalmazandók, kivételekkel A hitelek teljes összege nem érheti el az éves bérkötség kétszeresét vagy a kedvezményezett forgalmának 25%-át, kivéve, ha megfelelő indokolást nyújtanak be | <p>2.2. Kezességgarancia formájában nyújtott likviditási támogatás</p> <p>A jelenlegi válság által érintett vállalkozások likviditáshoz való hozzáféréseinek biztosítása</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Rögzített kezességvállalási díjak alkalmazandók, kivételekkel A hitelek teljes összegének az elmúlt 12 hónapban az energiaköltségek 50%-a vagy a kedvezményezett éves árbevételének 15%-a alatt kell maradnia, kivéve, ha megfelelő indokolást nyújtanak be | |

| Covid19-keret | Ukrajnai válságkeret | Válság- és átállási keret |
|---|---|---------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> • A garancia időben (6 év) és összegben korlátozott, kivételekkel • Beruházási, illetve forgótőke-hitelekhez kapcsolódnak | <ul style="list-style-type: none"> • A garancia időben (6 év) és összegben korlátozott, kivételekkel • Beruházási, illetve forgótőke-hitelekhez kapcsolódnak | |
| <p>3.3. Támogatott hitelkamatok formájában nyújtott támogatás</p> <p>A hirtelen hitelszűkével küzdő vállalkozások likviditáshoz való hozzáféréseinek biztosítása</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Minimális kamatlábak alkalmazandók, kivételekkel • Korlátozott időtartam (6 év), kivételekkel • A hitelek teljes összegének az éves bérköltség kétszerese vagy a kedvezményezett forgalmának 25%-a alatt kell maradnia, kivéve, ha megfelelő indokolást nyújtanak be • Beruházási, illetve forgótőke-szükségletekhez kapcsolódnak | <p>2.3. Támogatott hitelek formájában nyújtott likviditási támogatás</p> <p>A jelenlegi válság által érintett vállalkozások hitelhez való hozzáféréseinek biztosítása</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Minimális kamatlábak alkalmazandók, kivételekkel • Korlátozott időtartam (6 év), kivételekkel • A hitelek teljes összegének az elmúlt 12 hónapban az energiaköltségek 50%-a vagy a kedvezményezett éves árbevételének 15%-a alatt kell maradnia, kivéve, ha megfelelő indokolást nyújtanak be • Beruházási, illetve forgótőke-szükségletekhez kapcsolódnak | |
| <p>3.4. A hitelintézeteken vagy más pénzügyi intézményeken keresztül nyújtott garanciák és hitelek formájában nyújtott támogatás</p> <p>A 3.1., 3.2., 3.3. és 3.12. szakasz szerinti garanciák vagy kölcsönök formájában nyújtott támogatás meghatározott feltételek mellett hitelintézeteken és más pénzügyi intézményeken keresztül közvetíthető</p> | <p>2.4. A földgáz- és villamosenergia-árak rendkívül súlyos emelkedése miatti többletköltségekhez nyújtott támogatás</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Az áremelkedéstől és a fogyasztástól függő elszámolható költségek • Az elszámolható költségek 50%-ára és vállalkozásonként 4 millió euróra korlátozott támogatás, kivéve azon kedvezményezetteket, akiknek a gazdasági teljesítménye csökkent: ezek bizonyos feltételek mellett legfeljebb 150 millió euró összegű támogatásban részesülhetnek | |

| Covid19-keret | Ukrajnai válságkeret | Válság- és átállási keret |
|---|---|--|
| <p>3.5 Rövid lejáratú hitelbiztosítás</p> <p>A rövid lejáratú exporthitel-biztosításról szóló közlemény mellékletében felsorolt országokba irányuló kivitelhez kapcsolódó kereskedelmi és politikai kockázatok 2022. március 31-ig ideiglenesen nem piacképesek</p> | <p>2.5. A megújuló energia, az energiatárolás és a megújuló hőenergia REPowerEU szempontjából releváns elterjedésének felgyorsításához nyújtott támogatás</p> <p>A napenergia-kapacitás, a szélenergia-kapacitás, a geotermikus energia-kapacitás, a villamosenergia- és hőenergia-tárolás, a megújuló hő, valamint a hulladékból és maradékanyagokból származó megújuló hidrogén, biogáz és biometán előállításának felgyorsítása</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Versenyeztetési ajánlattétel, adókedvezmények és bizonyos feltételek mellett kis projektek kivételével | <p>2.5. A megújuló energia, az energiatárolás a REPowerEU szempontjából releváns elterjedésének felgyorsításához nyújtott támogatás</p> <p>A megújuló energia rendelkezésre állásának költséghatékony módon történő felgyorsítása és bővítése a fosszilis tüzelőanyagok behozatalától való függőség gyors csökkentése, az energetikai átállás felgyorsítása, valamint az alacsonyabb és kevésbé ingadozó energiaárak elérése érdekében a megújuló energia és az energiatárolás elterjedésének felgyorsítását célzó beruházási támogatás, valamint a megújuló energia elterjedésének felgyorsítására és az energiatárolásra irányuló működési támogatás révén</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Versenyeztetési ajánlattétel vagy a tagállam által a beruházási költségre vonatkozó adatok alapján adminisztratív úton meghatározott (beruházási támogatás) |
| <p>3.6. A Covid19 szempontjából releváns kutatás-fejlesztési támogatás</p> <p>A Covid19-cel és más releváns vírusellenes kutatással kapcsolatos K+F projektekhez nyújtott támogatás bizonyos feltételek mellett</p> | <ul style="list-style-type: none"> • A működési ösztönzők és az árjelzések megőrzése, valamint a rendkívüli nyereség kezelése • A Bizottság általában úgy ítéli meg, hogy támogatás nélkül a kedvezményezettek változatlanul folytatnák tevékenységüket (ösztönző hatás) | <ul style="list-style-type: none"> • Kétirányú különbözeti szerződések formájában, versenyeztetési ajánlattételi eljárás keretében vagy a kötési árfolyam alkalmazásával nyújtott támogatás, amelyet adminisztratív szempontból a várható nettó költségek fedezésére határoznak meg (működési támogatás) • A Bizottság általában úgy ítéli meg, hogy támogatás nélkül a kedvezményezettek változtatás nélkül folytatnák tevékenységüket (ösztönző hatás) |
| <p>3.7. A tesztelési és felskálázási (upscaling) infrastruktúrákhoz nyújtott beruházási támogatás</p> <p>A Covid19 szempontjából releváns termékek kifejlesztéséhez, teszteléséhez és bővítéséhez szükséges tesztelési és felskálázási infrastruktúrák építéséhez vagy korszerűsítéséhez nyújtott beruházási támogatás, a tömegtermelést megelőző első ipari hasznosításig</p> | | |
| <p>3.8. A Covid19-világjárvány szempontjából releváns termékek előállításához nyújtott beruházási támogatás</p> | | |
| <p>3.9. Adó-, illetve társadalombiztosítási járulékhaltás formájában nyújtott támogatás</p> <p>Olyan támogatási programok, amelyek a Covid19-világjárvány által különösen érintett vállalkozásokra (köztük az önálló vállalkozókra) vonatkozó adók vagy társadalombiztosítási járulékok ideiglenes elhalasztásából állnak, például meghatározott ágazatokban vagy régiókban működő vagy bizonyos méretű vállalkozások esetén</p> | | |

| Covid19-keret | Ukrajnai válságkeret | Válság- és átállási keret |
|--|--|--|
| <p>3.10. A munkavállalóknak nyújtott bértámogatás a Covid19-járvány alatti elbocsátások elkerülése érdekében</p> <p>A Covid19-világjárvány által különösen érintett, meghatározott ágazatokban vagy régiókban működő vagy bizonyos méretű vállalkozások számára a Covid19-világjárvány idején történő elbocsátások elkerülésére kialakított támogatási programok</p> | <p>2.6. Az ipari termelési folyamatok villamosítás, illetve megújuló és bizonyos feltételeknek megfelelően, villamos energiával előállított hidrogén használata révén történő dekarbonizációjához és az energiahatékonysági intézkedésekhez nyújtott támogatás</p> | <p>2.6. Az ipari termelési folyamatok villamosítás, illetve megújuló és bizonyos feltételeknek megfelelően, villamos energiával előállított hidrogén használata révén történő dekarbonizációjához és az energiahatékonysági intézkedésekhez nyújtott támogatás</p> |
| <p>3.11. Újratőkésítési intézkedések</p> <p>A Covid19-világjárvány miatt pénzügyi nehézségekkel küzdő vállalkozásoknak nyújtott, saját tőke, illetve hibrid tőkeinstrumentumok formájában nyújtott támogatás, egyedi támogathatósági és beruházási feltételek mellett</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Az állami beavatkozás nélkül a kedvezményezett felhagyna üzleti tevékenységével, vagy komoly nehézségekkel szembesülne működésének fenntartása során • A beavatkozás közös érdek • A kedvezményezett nem tud megfizethető feltételek mellett finanszírozást találni a piacon • Az újratőkésítések nem haladhatják meg a kedvezményezett életképességének biztosításához szükséges minimumot, és nem léphetik túl a kedvezményezett tőkeszerkezetének a Covid19-világjárvány előtti szintre történő visszaállítását • Megfelelő állami díjazás • Az újratőkésítési intézkedésnek megfelelő ösztönzőket kell tartalmaznia ahhoz, hogy az újratőkésítést a gazdaság stabilizálódásakor vissza lehessen fizetni | <p>Az ipari tevékenységek dekarbonizációjára irányuló beruházások megkönnyítése, különösen a villamosítás, valamint a megújuló és villamosenergia-alapú hidrogént használó technológiák révén, valamint az ipari energiahatékonysági intézkedésekre irányuló beruházások megkönnyítése</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A támogatás nem haladhatja meg a program költségvetésének 10%-át, bizonyos kivételekkel A beruházásoknak 40%-kal kell csökkenteniük a közvetlen üvegházhatásúgáz-kibocsátást, vagy 20%-kal kell csökkenteniük az energiafogyasztást • Versenyztetéses ajánlattétel, vagy a támogatott projekt költsége és a költségmegtakarítás közötti különbségként kiszámított elszámolható költségek, 40%-os maximális támogatási intenzitással, a kkv-knak járó bónuszokkal és az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére vonatkozó minimumkövetelményeket meghaladó beruházásokkal • A rendkívüli nyereségek kezelése, többek között a | <p>Az ipari tevékenységek dekarbonizációjára irányuló beruházások megkönnyítése, valamint a villamosítási és energiahatékonysági intézkedések felgyorsítása az iparban, valamint a megújuló és villamosenergia-alapú hidrogén előállítás</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A támogatás nem haladhatja meg a program költségvetésének 10%-át vagy a 200 millió eurót, bizonyos kivételekkel. A beruházásoknak 40%-kal kell csökkenteniük a közvetlen üvegházhatásúgáz-kibocsátást, vagy 20%-kal kell csökkenteniük az energiafogyasztást • Versenyztetéses ajánlattétel, vagy a támogatott projekt költsége és a költségmegtakarítás közötti különbségként kiszámított elszámolható költségek, 40%-os maximális támogatási intenzitással, a kkv-knak járó bónuszokkal és az üvegházhatásúgáz-kibocsátás vagy az energiafogyasztás csökkentésére vonatkozó minimumkövetelményeket meghaladó beruházásokkal Az elszámolható költségek megegyezhetnek a villamosítás megvalósításához, a hidrogénre vagy hidrogénből származó üzemanyagokra való átálláshoz vagy az energiahatékonyság javításához szükséges berendezések, gépek vagy létesítmények beruházási költségeivel is, maximális támogatási intenzitások alkalmazásával |

| Covid19-keret | Ukrajnai válságkeret | Válság- és átállási keret |
|---|--|--|
| <p>3.12. Fedezetlen állandó költségek támogatása formájában nyújtott támogatás</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A 2020. március 1. és 2022. június 30. között felmerült fedezetlen, a nyereség-hozzájárulás által nem fedezett állandó költségek • A forgalom legalább 30%-os csökkenése • A támogatás maximális összege vállalkozásonként 12 millió euró <p>A maximális támogatási intenzitás 70%, kivéve a mikro- és kisvállalkozások esetében (90%)</p> | <p>rendkívül magas villamosenergia- vagy földgázárak idején is, egy előzetesen meghatározott visszakövetelési mechanizmus bevezetésével</p> <ul style="list-style-type: none"> • A Bizottság általában úgy ítéli meg, hogy támogatás nélkül a kedvezményezettek változatlanul folytatnák tevékenységüket (ösztönző hatás) | <ul style="list-style-type: none"> • A rendkívüli nyereségek kezelése, többek között a rendkívül magas villamosenergia- vagy földgázárak idején is, egy előzetesen meghatározott visszakövetelési mechanizmus bevezetésével • A Bizottság általában úgy ítéli meg, hogy támogatás nélkül a kedvezményezettek változatlanul folytatnák tevékenységüket (ösztönző hatás) |
| <p>3.13. A fenntartható helyreállítást célzó beruházási támogatás</p> <p>A válság miatt a gazdaságban tapasztalható beruházási hiány leküzdéséhez nyújtott támogatás</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Maximális támogatási intenzitás: 15%, 10 százalékpontos kkv-bónusz vagy kisvállalkozásoknak nyújtott 20 százalékpontos bónusz mellett, kivéve a támogatott területeket • A támogatás maximális összege vállalkozásonként 10 millió euró • A garanciák és hitelek felső határának megemlése | <p>2.7. A villamosenergia-fogyasztás további csökkentéséhez nyújtott támogatás</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Az (EU) 2022/1854 rendelet 3. és 4. cikkének hatálya alá tartozó villamosenergia-fogyasztás csökkentésének megvalósítása • Pénzügyi kompenzációt fizetnek a várható fogyasztáshoz képest fel nem használt villamos energia után • A támogatást versenyeztetési ajánlattételi eljárás keretében kell nyújtani • A villamosenergia-fogyasztás tényleges további csökkentése alapján nyújtandó ellentételezés | |

| Covid19-keret | Ukrajnai válságkeret | Válság- és átállási keret |
|---|----------------------|--|
| <p>3.14. Fizetőképességi támogatás</p> <p>Támogatás a saját tőkébe, alárendelt kölcsönbe vagy kvázi-sajáttőkébe történő magánbefektetések ösztönzésére</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Állami garanciák vagy hasonló intézkedések formájában a külön befektetési alapok végső kedvezményezettekbe történő befektetése céljából • Csak kkv-k és kisebb közepes piaci tőkeértékű vállalatok jogosultak támogatásra • A kockázatmegosztásra egyedi feltételek vonatkoznak • A nyújtott finanszírozás maximális összege vállalkozásonként 10 millió euró | | <p>2.8. Gyorsított beruházásokhoz nyújtott támogatás a nettó zéró kibocsátási célt szolgáló gazdaságra való átállás szempontjából fontos ágazatokban</p> <p>A magánberuházások támogatása a nettó zéró kibocsátási célt szolgáló gazdaságra való átállás szempontjából stratégiai fontosságú ágazatokban a termelőberuházások hiányának kezelése érdekében</p> <p>figyelembe véve azokat a globális kihívásokat is, amelyek azzal a veszéllyel járnak, hogy ezekben az ágazatokban az új beruházásokat az Európai Gazdasági Térségen kívüli harmadik országok javára irányítják át</p> <p><u>Fő kritériumok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A klímasemleges gazdaságra való átállás szempontjából releváns berendezések, nevezetesen akkumulátorok, napelemek, szélturbinák, hőszivattyúk, elektrolizátorok és szén-dioxid-leválasztást, -hasznosítást és -tárolást szolgáló berendezések gyártásához; vagy a kulcsfontosságú alkatrészek gyártásához; vagy a kapcsolódó nyersanyagok előállításához vagy visszanyeréséhez nyújtott beruházási támogatás • Nem nyújtható támogatás a termelési tevékenységek tagállamok közötti áthelyezésének elősegítésére • Ösztönző hatás vélelmezett, ha a kedvezményezett a munkálatok megkezdése előtt nyújt be kérelmet • A maximális támogatási intenzitás 15%, 20% („c” térségek) vagy 35% („a” térségek), a támogatási programok keretében kkv-k számára nyújtott kiegészítő támogatásokkal • A támogatási programok keretében nyújtott támogatás maximális összege 150 millió euró, 200 millió euró („c” térségek) vagy 350 millió euró („a” térségek) • Egyedi támogatás lehetséges azon támogatás összegéig, amelyet a kedvezményezett bizonyíthatóan kapna egy, az Európai Gazdasági Térségen kívüli harmadik országban megvalósuló egyenértékű beruházásra, meghatározott feltételek mellett, beleértve a támogatott területekre vonatkozó beruházási követelményeket is |

Forrás: Európai Számvevőszék.

III. melléklet. – A fellendülést és átállást támogató állami támogatási iránymutatások összehasonlítása

| Feltétel | A közös európai érdeket szolgáló fontos projektekről szóló közlemény | Az éghajlatvédelmi, a környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló iránymutatás | Válság- és átállási keret (2.5., 2.6. és 2.8.) |
|--|---|---|---|
| A piac nem megfelelő működése | Fontos piaci vagy rendszerszintű hiányosságok vagy társadalmi kihívások | Fennmaradó piaci hiányosságok (amelyekkel más szakpolitikák és intézkedések nem foglalkoznak) | Nem szükséges |
| Támogatásintenzitás | Finanszírozási hiány (kontrafaktuális) | 1. Versenyztetéses ajánlattételi eljárásra kerül sor, kivételekkel 2. Arányosnak tekinthető, ha a 4. szakaszban meghatározott maximális támogatási intenzitásokat bizonyos támogatástípusok esetében betartják | 2.5.: Versenyztetéses ajánlattétellel vagy adminisztratív úton 2.6.: A költségek és a költségmegtakarítás vagy többletbevételek közötti különbség, vagy versenyztetéses ajánlattétel révén 2.8.: Maximális támogatási intenzitás vagy megfelelő támogatás |
| Visszakövetelés | Igen | Igen | Nem |
| Maximális támogatási összegek | Nem | Nem | 2.5.: Nem 2.6.: 200 millió euró, megfelelő indoklás esetén eltéréssel 2.8.: 150, 250 vagy 350 millió, területtől függően, a kiegyenlítő támogatásnak nincs maximális összege |
| Kkv-bónusz | Nem | Igen | Igen |
| Támogatáshalmozás és a központi irányítású alapok | A közfinanszírozás teljes összege nem haladja meg a legkedvezőbb arányt | A túlkompenzáció ellenőrzésének szükségessége | 2.5. és 2.6.: Különböző elszámolható költségek esetében lehetséges 2.8.: A támogatáshalmozási szabályok csak az egyéb állami támogatásokra vonatkoznak, nem pedig a központilag kezelt alapokra |
| Ösztönző hatás | Igen | Igen | 2.5. és 2.6.: Feltételezett ösztönző hatás 2.8.: Vélelmezhető, ha a kérelmet a munkálatok megkezdése előtt nyújtják be |
| Szükségesség és arányosság | A finanszírozási hiány alapján megerősítve, potenciális visszaköveteléssel | Szükségesség: a fennmaradó piaci hiányosságok és az ösztönző hatás kezelése Arányosság: a támogatás a minimálisan szükséges mértékre korlátozódik – lásd a maximális támogatási intenzitásokat | Szükségesség: Feltételezett Arányosság: A maximális támogatási intenzitás tiszteletben tartása esetén vélelmezett |
| Hatásvizsgálat | Nem | Igen | Nem |
| Figyelembe veendő negatív hatások | Mérlegelési teszt: a negatív hatások az érintett termékpiacokon a vállalkozások közötti versenyre gyakorolt előrelátható hatást érintik A következők kockázata: kapacitásfelesleg, a piac lezárása és az erőfölény, valamint a tagállamok közötti támogatási verseny | Mérlegelési teszt: projekt típusonként meghatározott negatív hatások (a versenyre és a kereskedelemre gyakorolt hatás) | Nincs szükség mérlegelési tesztre |

| Feltétel | A közös európai érdeket szolgáló fontos projektekről szóló közlemény | Az éghajlatvédelmi, a környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló iránymutatás | Válság- és átállási keret (2.5., 2.6. és 2.8.) |
|--------------------|--|--|--|
| Utólagos értékelés | A Bizottság utólagos értékelést kérhet | Igen, a Bizottság kérhet olyan <u>programokat</u> , amelyek <i>de facto</i> szükségesek az évente 150 millió eurónál nagyobb vagy a 750 millió eurót meghaladó programok esetében a teljes időtartam alatt | Nem tervezik |

Forrás: Európai Számvevőszék.

Rövidítések

CEEAG: Az éghajlatvédelmi, a környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló iránymutatás

EUMSZ: Az Európai Unió működéséről szóló szerződés

GDP: Bruttó hazai termék

IPCEI: Közös európai érdeket szolgáló fontos projekt

IRA: Az infláció csökkentéséről szóló jogszabály

Kkv-k: Kis- és középvállalkozások

Glosszárium

A piac nem megfelelő működése: Olyan piaci helyzet, amelyben az egyes termelők vagy szolgáltatók saját érdekeiktől készletve olyan módon járnak el, hogy az nem szolgálja a köz javát, például amikor egy vállalat nem ruház be egy új, alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiába és azt nem hozza forgalomba, mivel nem tudja kihasználni az ezzel járó piaci előnyöket.

Állami támogatás: Vállalkozásnak vagy szervezetnek nyújtott közvetlen vagy közvetett kormányzati támogatás, amely annak számára előnyt jelent versenytársaival szemben.

Állami támogatásról szóló (előzetes) bejelentés: Olyan eljárás, amelynek keretében egy tagállam előzetes értesítést küld a Bizottságnak a tervezett állami támogatásról, hogy még a kötelező bejelentés előtt nem hivatalos visszajelzést kapjon a támogatás uniós joggal való összeegyeztethetőségéről.

Bruttó hazai termék: Egy ország gazdasága nagyságának standard mérőszáma.

Csekély összegű állami támogatás: Olyan összegű állami támogatás, amelynél nem szükséges a Bizottság jóváhagyása.

Európai zöld megállapodás: 2019-ben elfogadott uniós növekedési stratégia, amelynek célja, hogy 2050-re klímasemlegessé tegye az Uniót.

Finanszírozási hiány: Eltérés a valamely művelet finanszírozásához szükséges összeg és a jelenleg rendelkezésre álló összeg között.

Iparpolitika: Azt célzó fellépések összessége, hogy adottak legyenek az ipar versenyképességéhez szükséges feltételek.

Klímasemleges gazdaság: Nettó zéró üvegházhatásúgáz-kibocsátású gazdaság.

Kötelezettségzegési eljárás: A Bizottság által valamely olyan uniós tagállammal szemben kezdeményezett – különböző szakaszokból álló – eljárás, amely nem tesz eleget az uniós jog szerinti kötelezettségeinek.

Közös európai érdeket szolgáló fontos projekt: Több tagállam nagyszabású, határokon átnyúló projektjei, amelyek célja a jelentős piaci vagy rendszerszintű hiányosságok leküzdése. Céljuk az áttörést jelentő innovációk lehetővé tétele és az Unió számára nagy jelentőséggel bíró infrastrukturális beruházások támogatása, amelyek egyértelműen meghatározott pozitív továbbgyűrűző hatást gyakorolnak a belső piacra és a társadalom egészére.

Központi irányítású alapok: Olyan uniós finanszírozás, amely nem áll közvetlenül vagy közvetve a tagállamok ellenőrzése alatt, hanem azt uniós intézmények, ügynökségek, közös vállalkozások vagy más szervek kezelik.

Maximális támogatásintenzitás: A kifizethető támogatás teljes összege, a támogatható költségek százalékában kifejezve.

Minőségi jogalkotás: Az uniós politikát és jogalkotást vezérlő koncepció, amely azon az elven alapul, hogy a szabályozás a lehető legkisebb költséggel érje el célkitűzéseit, és azt átlátható módon, tényekre alapozva, a polgárok és az érdekelt felek bevonásával alakítsák ki.

Ösztönző hatás: Az állami támogatás által kiváltott magatartásváltozás, például arra vonatkozó döntés, hogy belefogjanak valamely tevékenységbe, vagy hogy azt egy adott helyen vagy nagyobb léptékben végezzék.

REPowerEU: A fosszilis tüzelőanyagoktól való függés felszámolására, az energiaellátás diverzifikálására és a tiszta energiára való átállás felgyorsítására irányuló uniós kezdeményezés.

Stratégiai autonómia: Az önálló fellépésre való képesség más országoktól való túlzott függőség nélkül a stratégiaileg fontos szakpolitikai területeken.

Támogatáshalmaz: Valamely állami támogatási intézkedés és más hasonló intézkedés ötvözése.

Támogatási program: Olyan jogi aktus, amelynek alapján – anélkül, hogy további végrehajtási intézkedésekre lenne szükség – egyedi támogatás nyújtható a vállalkozásoknak.

Támogatástartalom: Azon gazdasági előnyök mértéke, amelyekhez valamely vállalkozás az állami támogatás révén jut (nem pedig a támogatás névértéke); lehetővé teszi a különböző eszközökből – például közvetlen támogatásokból, támogatott kölcsönökből vagy garanciákból – származó állami támogatások összehasonlítását.

Támogatott térségek: A regionális támogatási térképeken megjelölt területek, ahol rendkívül alacsony az életszínvonal vagy jelentős az alulfoglalkoztatottság („a” térségek), illetve amelyek megfelelnek bizonyos társadalmi-gazdasági kritériumoknak („c” térségek).

Vállalkozás: Egy adott piacon árukat vagy szolgáltatásokat kínáló szervezet, például vállalat.

Visszakövetelés: A túlzott mértékű állami támogatás visszafizettetését biztosító mechanizmus arra az esetre, ha egy beruházás a vártnál jövedelmezőbbnek bizonyul.

A Bizottság válaszai

<https://www.eca.europa.eu/hu/publications/sr-2024-21>

Időrendi áttekintés

<https://www.eca.europa.eu/hu/publications/sr-2024-21>

Ellenőrző csoport

Az Európai Számvevőszék különjelentései ismertetik az uniós szakpolitikákra és programokra, illetve az egyes költségvetési területek irányításával kapcsolatos témákra vonatkozó ellenőrzéseinek eredményeit. Hogy ellenőrzési munkája maximális hatást érjen el, témái megválasztásakor és feladatai megtervezésekor a Számvevőszék figyelembe veszi a teljesítmény-, illetve szabályszerűségi kockázatokat, az érintett bevétel vagy kiadás nagyságát, a várható fejleményeket, valamint a politikai jelentőséget és a nagyközönség érdeklődését.

Ezt a teljesítmény-ellenőrzést a kohéziós, növekedési és társadalmi befogadási beruházások kiadási területeire szakosodott, Annemie Turtelboom számvevőszéki tag elnökölte II. Kamara végezte. Az ellenőrzést George-Marius Hyzler számvevőszéki tag vezette az alábbiak támogatásával: Romuald Kayibanda kabinetfőnök és Annette Farrugia kabinetattasé; Friedemann Zippel, ügyvezető; Sven Kölling, feladatfelelős; Kevin Deceuninck, Christophe Grosnickel, Alexandra Klis-Lemieszonek és Aleksandar Latinov számvevők. Nyelvi támogatás: Jennifer Schofield. Grafikai támogatás: Agnese Balode.



Balról jobbra: Aleksandar Latinov, Friedemann Zippel, Christophe Grosnickel, Kevin Deceuninck, George-Marius Hyzler, Romuald Kayibanda, Sven Kölling, Annette Farrugia.

SZERZŐI JOGOK

© Európai Unió, 2024

Az Európai Számvevőszék dokumentumainak felhasználását a nyíltadat-politikáról és a dokumentumok további felhasználásáról szóló [6–2019. sz. számvevőszéki határozat](#) szabályozza.

Ellenkező rendelkezés (pl. egyedi szerzői jogi nyilatkozatokban foglaltak) hiányában az Európai Unió tulajdonában lévő számvevőszéki tartalmak a [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licenc](#) alá tartoznak. Ezért főszabály szerint a további felhasználás a forrás és a változtatások megfelelő feltüntetésével megengedett. A Számvevőszéktől származó tartalmak további felhasználásakor azok eredeti értelme és mondanivalója nem torzulhat. A Számvevőszék nem vonható felelősségre a továbbfelhasználás esetleges következményeiért.

Ha az adott tartalomban azonosítható magánszemélyek is érintettek (például ha egy kép a Számvevőszék munkatársait ábrázolja vagy harmadik fél is szerepel a források között), adott esetben további engedélyt is be kell szerezni.

Amennyiben ez megtörtént, akkor a vonatkozó engedély érvényteleníti a fenti általános érvényű engedélyt, és az abban foglalt, egyértelműen meghatározott felhasználási korlátozások érvényesek.

Az olyan tartalmak felhasználásához vagy reprodukálásához, amelyek nem az Európai Unió tulajdonát képezik, adott esetben közvetlenül a szerzői jog tulajdonosától kell engedélyt kérni.

Az iparjogvédelem alatt álló szoftverek és dokumentumok – pl. szabadalmak, márkajelzések, bejegyzett formatervezési minták, logók és nevek – nem tartoznak a Számvevőszék továbbfelhasználási politikájának hatókörébe.

Az Európai Uniónak az europa.eu címtartomány alá tartozó intézményi weboldalai külső oldalakra mutató hivatkozásokat is tartalmaznak. Ezek nem tartoznak a Számvevőszék hatáskörébe, ezért ajánlott elolvasni az ott közzétett adatvédelmi és szerzői jogi rendelkezéseket.

Az Európai Számvevőszék logójának használata

Az Európai Számvevőszék logója kizárólag a Számvevőszék előzetes hozzájárulásával használható fel.

| | | | | |
|------|------------------------|----------------|---------------------|-------------------|
| HTML | ISBN 978-92-849-3015-9 | ISSN 1977-5733 | doi:10.2865/9520896 | QJ-01-24-002-HU-Q |
| PDF | ISBN 978-92-849-3016-6 | ISSN 1977-5733 | doi:10.2865/4131366 | QJ-01-24-002-HU-N |

A Covid19-világjárvány és az Oroszország Ukrajna elleni inváziója által okozott gazdasági zavarokat követően a Bizottság kiigazította az állami támogatásokra vonatkozó keretrendszerét, és 2020 óta a vállalkozásoknak nyújtott állami támogatás jelentős növelését hagyta jóvá. Felmértük, hogy a Bizottság mennyire volt eredményes az Unió állami támogatásokra vonatkozó keretrendszerének kiigazításában, a válsággal kapcsolatos állami támogatások nyomon követésében és értékelésében.

Megvizsgáltuk azt is, hogy az európai zöld megállapodás és más iparpolitikai célkitűzések támogatása tekintetében egységes volt-e az állami támogatásokra vonatkozó keretrendszer.

Következtetésünk szerint a Bizottság gyorsan reagált a tagállamok állami támogatás iránti igényeire, de hiányosságok mutatkoztak a támogatások bizottsági nyomon követése és a szabályok egységessége terén. Javasoljuk, hogy a Bizottság erősítse meg az állami támogatások nyomon követését, értékelje azok versenyre gyakorolt hatását, és egyszerűsítse az állami támogatásokra vonatkozó szabályokat az uniós iparpolitikai célkitűzések támogatása érdekében.

A Számvevőszék különjelentése az EUMSZ 287. cikke (4) bekezdésének második albekezdése alapján.



EURÓPAI
SZÁMVEVŐSZÉK



Az Európai Unió
Kiadóhivatala

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Telefon: +352 4398-1

Megkeresés: eca.europa.eu/hu/contact

Weboldal: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors